

نور خيالونه او ژور فکرونه

انتخاب، ترجمه، تأليف

د

ارمانداد استاد کور پاچا الفت
Ketabton.com

اهداء

پښتو ژبې ته

بسم الله الرحمن الرحيم

د ناشر سریزه

«لورخيالونه او ژور فکرونه» د ارواښاد استاد الفت له خوا راغونډ شوی اثر دی، ده د دې اثر له پاره د نړۍ د هغو پوهانو آثارخوښ کړي چې په يوه وخت هم پياوړي مفکرين او هم د پياوړي قلم خاوندان ليکوالان او اديبان وو. خو استاد دا آثار داسې را پښتوکړي چې د ترجمې نخښه هم نه پکښې ښکاري، او لکه د ده د غوره نثرونو غونډې روان خواږه او له شعري کيفيت نه برخوردار دي. ده دا کمان هم کړی چې د داسې مفکرينو افکار يې د خپلې ترجمې له پاره غوره کړي چې دی يې هم د فلسفې په ژورښه پوه دی او هم دی په خپله له همدې لړۍ مفکرينو څخه دی.

همدا راز ده د نوموړو ليکوالو هغه پارچې خوښې کړي چې زموږ د ټولني له پاره يې نه يوازې دا چې فکر او مطالب نا اشنا نه دي بلکه زموږ د ټولني د ښې استفادې وړ افکار او مطالب لري.

سازمان مهاجرين مسلمان افغانستان د ارواښاد استاد الفت دا غوره اثر د فکر او نثر د يوې ښې نمونې په توگه خپروي. او هيله ده چې افغان ځوانان به يې په مينه ولولي او د فن او فکر زده کړه به ترې وکړي.

په درنښت

سازمان مهاجرين مسلمان افغانستان

فهرست

مخ:	سرليک:	مخ:	سر ليک :
۱۳	په انگلستان کې	۱	آزادي
۱۴	غويی	۲	اجتماعي عیبونه
۱۴	د ټاټور نغمې	۲	گل ويل
۱۵	شاعر او پرېشته	۲	شپږ زره کاله پخوا
۱۶	غم او خوشحالي	۳	حضرت محمد (ص)
۱۷	پارلمان	۴	خيال او اميد
۱۷	ژوند	۵	له مرگه نه ويريږم
۱۷	قوت او جرئت	۵	د غم خوښي
۱۷	تاريخ	۵	د ژوند لوبه
۱۷	لوړه پايه	۵	پوهه
۱۸	بدبختي	۶	هرچا وځورولم
۱۸	عقل	۶	زما ترانې
۱۸	ترقي او تکامل	۶	د هوسونو مرگ
۱۸	د ژوند ضروري شرط	۶	د شاعر حال
۱۹	علم او اخلاق	۷	شاعرته
۱۹	فکر او احساسات	۷	ادب او محبت
۱۹	تمسخر او ترحم	۷	د حقيقت اظهار
۲۰	د خلکو انتظار	۸	پيغمبر
۲۰	خطرناک	۸	د نيکانو ارمان
۲۰	د ژوندانه مخ او خپ	۸	قبر او گل
۲۱	ليونتوب او حماقت	۹	افتخار
۲۱	په ځان باور	۹	څه غواړم؟
۲۱	تعصب	۱۰	د بډای فقر
۲۱	ځان وپيژنه	۱۱	هيږول
۲۲	شخصيت	۱۱	له هرچانه لرې
۲۲	بقا	۱۱	د شاعر خوشبختي
۲۲	کب	۱۱	تسلي
۲۲	هنه چې دنيا ته رانغله	۱۲	ها بيل اوقا بيل
۲۳	څنگه به يو؟	۱۲	سختو
۲۳	ستاسو فکر	۱۲	بی اسرې
۲۳	که طبابت ترقي وکړي	۱۳	خلک او شاعر
۲۳	څه غواړئ؟	۱۳	انسان

فهرست

سرليک:	مخ:	سر ليک:	مخ:
پوه او ناپوه	۲۴	کينه او مينه	۲۹
ليونی	۲۴	احتمالي مصيبت	۲۹
مرگ	۲۴	لياقت لرل	۲۹
روح	۲۴	شهامت	۲۹
افلاطون	۲۴	لوی خلک	۲۹
زموږ پوهه	۲۵	اجتماع	۳۰
بدې خبرې	۲۵	د جنگ اساس	۳۰
انساني سلوک	۲۵	نجيبه غريزه	۳۰
انساني کمال	۲۵	شهرت او شرافت	۳۰
د فکر روزنه	۲۶	هديه قبلول	۳۰
بنسکليتوب	۲۶	هيږول	۳۰
بنايست	۲۶	حان غوښتنه	۳۰
سياست مدار	۲۶	مکررات	۳۱
غولول	۲۶	نيکي	۳۱
فکر په شعر کېږي	۲۶	د طبيعت قوانين	۳۱
بدبختي او شعر	۲۶	انساني تکليف	۳۲
عشق او سعادت	۲۷	ژوند	۳۲
پوهه او عشق	۲۷	هيږول	۳۳
بنوونځی	۲۷	حکمت او سعادت	۳۳
د فکر پانگه	۲۷	انشا	۳۳
معرفت	۲۷	مطالعه او تفکر	۳۴
علم او علما	۲۷	خوی او خصلت	۳۴
حان ښودل	۲۷	دوستانه مناسبت	۳۴
دښه کار علت	۲۸	بدي او ضرر	۳۵
تاج او قلم	۲۸	لويه اشتباه	۳۵
مطبوعات او تاريخ	۲۸	افتخار	۳۵
حکومت او روزنامه	۲۸	غضب او شهوت	۳۵
دحان سعادت	۲۸	دوستي	۳۶
حان مسعود گڼل	۲۸	ښکلا	۳۷
اجبار او اختيار	۲۹	وحشي او مدني انسان	۳۷
عقل اوزره	۲۹		

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

وربځې پورته په هوا کښې دي ، ځاګانې ښکته په زمکه کښې .
هغه څه چه په هسکو وریځو کښې شته په ژورو ځاګانو کښې هم شته . په دغو اوبو باندي
هم هماغه تنده ماتېږي .
د لوړ خیال او د ژور فکر نتیجه یوه ده .
ته ! یا خپل نظر ډیر لوړ کړه یا پخپل کړیوان کښې ډیر سر ښکته کړه !
د شاعر او فیلسوف فرق همدغه دی .
زه شعر او فلسفه همدغه شان ګڼم .

«الف»

آزادي

په کوم حق دهوا آزاد مرغان په پنجره کښې اچوئ؟
خه حق لرئ چې دغه آسمانې نغمه وال له گوښه ځايونو، له چينو اولښتو، د سپيدو له ربا او د ونو له څانگو څخه بيلوئ او د ژوند پانگه ترينه اخلئ.
انسانه! ته په رښتيا دا گومان لرې چې لوی خدای دغه بڼايسته مخلوق ته دا وزرونه او بڼکې ددې لپاره ورکړي دي چې ته يې وشکوي؟
آيا بې له دغه ظلم او ستمه ته ښه ژوند نشې کولی؟
آخر دغو بيگناهو څه کړي دي چې ټول عمر به ستا په زندان کښې تيروي.
دا څه معلومه ده چې د دغو بيگناه بنديانو سرنوشت زموږ له سرنوشت سره نه دی تړلی.
دا چا ته معلومه ده چې ددغو مرغيو آه به د ظالمانو حاکمانو په څير په مور را ونه گرځي اومور به ونه ځوروي.
آه - هيڅوک نه پوهيږي چې په دغه جهان کښې زموږ له کړو نه څه نتيجه ولاړيږي؟
زموږ له هغو جنايتونو چې په خدا او خوشحالی انجام مومي د اسرارو په چارراهی کښې څه پيدا کيږي.
کله چې دښه اسمان سپک وزره مرغان چې ددې لويې فضا الوتلو ته پيدا دي په پنجره کښې اېساروي، هغه وخت چې دآسمان دنېلي درياب بڼايسته لامبوزن د خپل ظلم په زندان کښې اچوئ دافکرنه کوئ چې بوه ورځ به ددوی په وينو لړلي نوکان له قفسونو څخه راووزي اوتاسوته به درورسيږي.
ايا تاسو دا فکر نه کوئ چې هر چيرته چې يو بندي دظلم اوستم له لاسه فرياد کوي خدای ورته په رحم او مهربانی گوري؟
خدای لپاره د شنو فصلونو او کښتو نوکونجي دغو بنديانو ته وسپارئ.
بلبلان ازاد کړئ مرغی خوشې کړئ.
دغه ښکلې پنجرې چې دزينت لپاره ستاسو په کورنو کښې ځيرې په ډير دقت وگورئ.
دجهان هغه تله چې تاسې يې نه وينئ دوه پلې لري.
همدغه دقفس نري او زري مزي دي چې د زندانو او جيلو نو تور اهنين سيخونه ترينه جوړيږي.
د اسمانونو، د چمنونو، د سيندونو بې ازاره لارويو ته زبان مه رسوئ او ازادی ته يې په احترام وگورئ.
ددغو بيوزلو او بې گناهو ازادي مه ايساروئ چې د تقدير اوسرنوشت قاضي او حاکم ستاسو ازادي سلب نه کړي.
هغه چې د ظالمانو له ظلمه فرياد کوي پخپله هم ظلم اوتيری کوي.
انسانه! ته په رښتيا ازادي غواړې او ازدي دې خوښه ده؟
که دغسې وي نو بيا ولې دغه بندي اود خپل ظلم پټه خوله شاهد پخپل کور کښې ساتي.
ظالمه! ولې فرياد کوې چې په ماباندې ظلم او تيری کوي.
لږ څه خودغه بيوزلی بندي وگوره چې سيوری يې په تاباندې پريوتی دی.
دغه قفس ته خو لږ غوندې ځيرشه چې ستا په کور کښې ځورند دی او ته نه پوهيږي چې ددې پنجرې دسيخونو ترشا چې اوس په کښې يو بې گناه مرغی نغمه سرايي کوي ديوه زندان اساس اوبنياد ايشودل کيږي.

(هوگو)

اجتماعي عیبونه

هغه څوک چې له ټولو اجتماعي عیبونو یعنې له خو دپرستی، تعصب، خطا کارۍ او دروغو نه خلاص وي له اجتماع سره به دومره مخالف وي چې بې له انزوا نه به هیڅکله ژوند و نه کړی شي.

(گوستا ولوبون)

گل وېل

گل بوراته ویل:

زه او ته تقدیر یوله بله بېل کړي یو، زه دلته پاته کیرم مگر ته هرې خواته الوزې او هرلورته تلی شي، سره له دې ماوتنا یوپه بل پورې زره تړلی او له خلکونه لرې خوا په خوا ژوند کوو.

زه او ته دومره یوبل ته ورته یو چې کله کله دواړو ته گل وېل کیري افسوس دی چې ته له نسیم سره پرواز کوې او زه په زمکه کښې زنداني یم.

ماڅومره ارزو لرله چې له تاسره والوزم اوستا په مخکې خپله خوشبويي خبره کړم.

مگرته دومره لرې خې چې زه درسره ملګرتیا نشم کولی.

ته همیشه په گلونو کښې پرواز کوې زه یوازې د خپل سیوری ننداره کوم چې د لمرله ګرزیدو سره زما شاو څا ګرځي.

ته خې اوبیا راځې بیایرته خې اود بل ځای قصد کوې مگر ماوینې چې هر سحر پخپل ځای ټینګ ولاړیم او اوسکې تویوم.

بوراکله! ددې لپاره چې زما اوستا یارانہ ټینګه پاته شي یاته ماغوندي خپلې نېلې په زمکه کښې خښې کړه یاماته بڼې او وزرونه راکړه چې تاغوندي والوزم او له تاسره پروازو کړم؟

(هوګو)

شپږ زره کاله پخوا

شپږ زره کاله کیري چې سړي دسړو په وژله لګيا دي.

.....آسمان هر کله د زنبق دگلونو او دښایسته مرغیو د څالو په صورت خپل استازي رااستوي چې دوی دصلح اومحبت خواته راوبولي مگر دغه دمینې پیغامونه د خلقو له زرونو څخه دلیو نتوب اثر نه وري.

له ډیره وخته دځمکې د خلکو زوروره مینه له وژلو او وینو تویولو سره پیداشویده.

ډیره موده کیري چې دملتونو خوره او جذابه موسیقي دجنگ او جګړې ساز او سرود دی.

ډیر وخت دی چې افتخار د ویروونکې خپسکې بڼه پیدا کړي ده چې په دیو هیکله ازابه په لاره تیریري او بنځې، نران، لوی، واړه له پښو لاندې چیتوي.

اوس زموږ سعادت اونیکیختي له ډیرې مشکل پسندی نه کار اخلي او هغه وخت یې وچولی غوړیدلی وی چې خلک ووايي ((خوځانونه وژنو)) اوس باید سعادت گټلو لپاره د جنگ نغاره وډ نکیري.

هر چیرته د پولادو برق په چلیدو دی، په هر ځای کښې دبلو لمبولو کي اولوڅرې پورته کیري.

هغه خلک چې ډلې ډلې د خلکو د وژلو لپاره د جنگ میدان ته روان دي د خپلو تورو شپو درونو لو لپاره د توپونو د خولو لمبو ته ضرورت لري.

داتول کارونه یوازې دقومونو دشرانو د جاه طلبۍ لپاره دي.

هغوی لپه مور باندې خاورې نه وي اړولې چې زموږ په قبرنو باندې ددوستۍ معاهدې کوی.

ځنا وراو مرغان لاد جنگ په میدان کښې زموږ په وینو او هډوکوپسې ګرځي اودغه اقایان بو له بله سلامونه او احترامونه مبادله کوي.

زموږ په نښې دنيا كښې هيڅ ملت نه غواړي چې يو بل ملت خپل ګاونډ وويني. هغه كسان چې ددوی د حكومت دوام زموږ د حماقت نتيجه ده هره ورځ د قهر او كښې احساس زموږ په روح كښې تقويه كوي او هغه اور ته لمن وهي چې دوی پخپله بل كړی دی...

ښايي چې له يوه سيوری لاندې آرام كښينا ستل ديوي چينې خورې او به څښل، له يوې كښې او ګورې ونې لاندې له خپلو رؤياسره مشغولا خوند او لذت ولري مگر دنن ورځې انسان له دې ټولو خوندو نه زيات خوند د خپلو وروڼو په وژله كښې مومي. هغه وخت چې سپیدی چوي او د رڼا پيغام جهان ته راوړی، هغه وخت چې دسحر مرغه نغمه سرايي كوي دغه جګړه مار انسان دوژلو او وینو تويولو په فكر كښې وي. او له كښې نه كار اخلي.

(هوګو)

حضرت محمد (ص)

هغه (ص) پوهیده چې د عمر وروستی سلګۍ ده او د ژوند رڼا لکه د مازيګر زيړی لمر درنګ ساعت له سترګو پنا كېږي. دی به تل په فكر كښې ډوب و او په هيچا به يې پره نه اچوله. چې په لاره به روان ؤ، له هرې خوا سلامونه پرې وېل كیده، ده به هم هر چاته په مهرباني ځواب وايه. په ږيره كښې يې شل ويستان سپين نه ليدل كیده او زهير تيايې ورځ په ورځ زياتيده. كله به چې اوبنانو اوبه څښلې دی به ورته ودریده او هغه ورځې به يې په زړه ګرځيدې چې ده به دخپل تره او ښان څرول. هروخت به د خدای په درګاه كښې په زار او نياز مشغول و. خوراك يې بيخي لږ و او ډير ځله به يې په نس پورې تيرې تړلې. پخپل لاس به يې خپلې مېرې لوشلې، چې جامې به يې وشليدې په زمكه به كښينا ست او خپل كالي به يې پخپله ګندل. د ځوانۍ قوت يې نه وپاته، ډيرو روژو دده بدن كمزوری كړی و. په ډيرو اوږدو ورځو كښې به يې درمضان ټولې روژې نيولې. درې شپينو كالو و چې ناڅاپه تبه پرې راغله. هغه قرآن چې د خدای له لورې پرې نازل شوي و، ټول يې ولوست. داسلام بيرغ يې سعيد ته په لاس كې وركړ او هغه ته يې وويل:

دازما دژوند وروستی ورځ ده ته په دې پوه شه چې يې له يوه خدايه بل خدای نشته، ته د هغه په لاره كښې جهاد وكړه. دی ډير آرام معلومیده مگر نظریې د هغه لور پرواز عقاب غوندې و چې د لورې فضا په تركولو مجبور شوی وي. په دغه ورځ هم دی د هر وخت په شان دلمانځه لپاره مسجد ته راغی او په حضرت علي يې تكيه كړې وه، مومنان او مسلمانان ورپسې راروان وو او په مخكې يې مقدس بيرغ رپیده.

چې مسجد ته ورسیده رنګ يې الوتې و او خلكوته يې وويل:

ای خلكو! كه چيرې دپاك خدای (ج) اراده نه وای مابه له يورانده اوناپوه نه څه فرق نه درلود. چا ورته وويل د خدای (ج) رسوله! هر چا چې ستا بلنه د حق په لوري واوریدله ستا په خبرو يې باور راغی او په ايمان مشرف شو. كله چې ته دنيا ته راغلې نو په آسمان كې نوی ستوری ښكاره شو او د كسری د طاق درې برجونه و نړيدل. مگر هغه (ص) خپلو خبرو ته دوام وركړ او و يې ويل: اوس زما وروستی ساعت رارسیدلی دی او د آسمان پرښتې زما په باب كې مجلس لري.

غور كېږدئ او واورئ! كه ما ستاسو كوم يوه ته كله كومه بده خبره كړې وي هغه دې پاڅيرې او پخوا له دينه چې زه له جهان نه لږ شم ما ته دی بيرته راوگرځوي او هماغه څه دې را ته و وايي. كه مې څوك وهلی وي و مې دې وهي كه مې له چانه څه اخستي وي رانه دې واخلي، په دغه وخت كې يې هغه لرګی حاضرينو ته وړاندې كړ چې د ده په لاس كې و، هلته يوه بوډۍ ناسته وه او وړۍ يې وريشلې هغې چينګه كړه چې ای د خدای رسوله خدای دې له تا سره ملګری وي.

ده (ص) بيا و ويل: ای خلکوا په خدای ایمان لرئ او د هغه حضور ته په تعظیم سرونه ټیټوئ، د میلمنو پالنه کوئ پرهیز کار اوسئ او عدالت وچلوئ.

دغه وخت لږ غونډې غلی او په فکر کښې شو بیا یې ورو ورو ګامونه واخستل او ویې ويل: ژوندو خلکوا! زه بیا تاسو ټولو ته وایم چې زما د تللو وخت دی ژر کوئ پخوا تر دې چې زه د اجل پیاله نوش کړم زما ګناه چې ما کړی وی را په یاد کړئ او هر بد مې چې ستاسو له هر یوه سره کړی وی، له ما نه انتقام واخلي.

خلک له ده نه غلي او نیولي په څنګ تیریدل، ده د ابوالفدا^۱ له شاه نه اوبه را وغوښتلې او مخ و لاس یې و مینخل، یوه سړي ترینه درې درهمه وغوښتل ده سمدلاسه ور کړه او ویې ويل: «د حساب فیصله دلته ښه ده نه په قبر کښې» خلکو په ډیره مینه په هغسې نظر لکه چې کوتره یې لري دغه د جلال او عظمت خاوند ته کتل چې ډیره موده د دوئ د ډاډ او امید مرکز و.

دی (ص) خپل کور ته ننووت ډیر خلک د کاله نه د باندې پاتې شوه او ټول شپه یې په ویښه تیره کړه سحر چې سپیدې و چاودې ده و ويل: ابوبکره! زه نور د پاڅیدلو توان نه لرم پاڅیږه ما ته قرآن ولوله په دغه وخت کې د ده کور یې بی عایشه (رض) د ده تر شا ولاړه وه.

دی د آیتونو په اوریدلو مشغول و چې حضرت ابوبکر (رض) لوستل، کله به یې په ورو ورو شروع شوی آیت تمام کړ، په دغه وخت کې نورو ټولو ژرل او چا خپله ژړا نشوه ټینګولی.

نژدې ماښام و چې عزرائیل (ع) د کاله په دروازه کښې ښکاره شو او د ننوتلو اجازه یې وغوښتله.

د خدای (ج) استازي و ويل: پرېږدئ چې د ننه راشي، په دغه وخت کښې هر چا د ده په سترګو کښې د ده د ولادت د ورځې غونډې یو عجیب ځلیدونکی برق لیده.

عزرائیل (ع) ده ته وويل: د خدای (ج) رسوله ته خدای (ج) خپل حضور ته بللی یې.

ده و ويل: زه د حق دعوت ته لیبک وایم له دغه وینا سره دی ورپریدیده او د یوه آرام نفس په وتلو د ده شونډې بیرته پاته شوې او حق ته یې ځان وسپاره.

«هوگو»

خیال او امید

د آسمان په لوڼو کښې کومه یوه ډیره ښه ده؟ زه هر څوک خپلې عقیدې ته پرېږدم او پخپله د آسمان هغې لور ته په زړه کې ډیر ځای ورکوم چې تل په پرواز کښې ده او خیال ورته وایي... دې ښکې جنی ډیر ښه هوسونه پخپل پلو کښې راټول کړيدي. آسمان خپلې دغې هوسناکې او نیاز مینې لور ته اجازه ورکړیده چې هر څه یې زړه غواړي هغه له ځان سره واخلي. دې ښایسته او ګلالی جنی کله د ګلو تاج په سر باندې ایشی د سوسن امسا په لاس د ګلو او سنبلو په چمن کښې ګرځي بوراګانو ته د الوتلو لوری او لودن ښيي.

لکه د شاتو مچۍ له ګلونو سره خوله په خوله شي او په شیره یې ځان مروي.

یو وخت له خورو ورو څپو سره خپله سپینه ښه زورورې سیلی ته سپاري او په دغه حین کښې د سحر د سپیدو سپینه جامه یا د تورې شپې تور کالي اغوندي او هره کړۍ د خلکو په نظر کښې بیله جلوه لري.

د لوی خدای دغه ښیکڼه باید هیڅکله هیږه نکړو چې مور یې د دغې وفا دارې جاودانې پیغلې په ملګرتیا بر خوردار کړو.

زموږ سرنوشت یې ددې له سرنوشت سره په یوه ملکوتي پیوند کلک وتاړه چې په غم او ښادۍ کښې راسره وي.

په دغه ښکلی بخشش باید ډیر خوشحاله اوسو او دا ښایسته حوره ډیره وستایو.

د زړه په کور کښې د کور د میرمنې ځای باید دینه پرېږدو او ډیر پام وکړو چې هغه بد ګدراڼه او بدخو په خوابښې یعنی عقل ددې ښکلې نازنینې ناوې زړه ازار نکړي.

او ه یوازې همدغه جنی په ما باندې نه ده ګرانه ددې له خور سره هم زه ډیره ټینګه علاقه لرم.

خوریې له دینه لږ څه لویه او جدي شانته ده چې «امید» ورته وایي.

څومره به ښه وي چې دغه مهربانه ملګرې چې له ډیرې مودې زما د سعادت پانګه ده ترهغه وخته راسره وي چې زما د ژوند ډیوه مړه شي او ژوند خاتمه ومومي. (ګوته)

له مرگه نه ويريزم

له مرگه نه ويريزم، که څوک راته ووايي چې نن شپه مري زه به ووايم چې د خداى رضا مې قبوله ده، مگر خداى دې نه کا چې څوک راته ووايي ديوه تن ژوند ستا له لاسه تريخ دى.

«کانت»

د غم خوښي

زما دا خبره بې له پوهانو بل چاته مه کوئ ځکه چې ناپوهان بې له ملنډو په نور څه نه پوهيږي زه غواړم هغه څوک وستايم چې ځانته اور لټوي اولکه پتنگ سره اورته ځان غورځوي. د عشق په شپو کښې چې د ژوند نيا لکي کرل کيږي او د حيات ديوه لاس په لاس گرځي د سپينې سپورمې په ليدلو ستا په روح کښې يو مرموز هيجان پيدا کيږي، ته بيا خپل ځان د تورتم په زندان کښې بندي نه ويني ځکه چې هر ه گړۍ ديوه مقام ارزو در سره وي.

ته بيا داوردې لارې او دگران سفرله غمه خلاصيږي او خپله اروا په بيره د نور اوصفا چينې ته استوي چې د شوق په لمبه لکه پتنگ ځان ستي کړي.

ترڅو چې په دغه نکته پوه نشي «ميرشه چې ژوندی شې» په دغه تورتم او تياره جهان کښې به لکه نوم ورکې ميلمه اوسيري. (کوته)

د ژوند لوبه

څه موده ما او تا يوله بله زرونه تړلي وو، او په غم اوبادۍ کښې ملگري وو. په وارو وارو مو دښځې او ميره لوبه شروع کړه بې له دې نه چې خبره جگړو او دعوتو ووزي. د پرخله مو يوله بل سره وخنډل، دوو مينو غونډې مو يو د بل په مخ د مينې لاسونه رابنکل، شوخي موو کړه، يوله بله مو خوله واخستله او خوله مو ورکړه. په اخر کښې مو د ورو په شان په ځنکلونو او کښتونو کښې د الاداد او پتپتاني لوبه شروع کړه او يوله بله داسې پت شوو چې تراوسه مو سره نه دي موندلي.

(هاينه)

پوهه

د پوهې قوت ته وزرونه مه پيدا کوئ، بلکه څه سرب وړپورې وټړئ.

(بيکن)

هرچا و خورولم

خينو پخپل عشق و خورولم ، خينو په كينه زما زره ازار كړ .
 چا د عشق په زهرو زما ډوډۍ ولړله .
 چا زما د شرابو په پياله كښې د كښې زهر توي كړه .
 مگر له هرچانه هغه چا ډيرو خورولم چې نه يې راسره كينه پيداشوه او نه مينه .
 (هاينه)

زما ترانې

زما ترانې ټولې په زهرو لړې دي .
 ولې به نه وي لړې آيا تا زما د زنده گۍ په جام كښې زهر توي نه كړه ؟
 زما ترانې ټولې په زهرو لړې دي ، ولې نه وي لړې ايا زه پخپل زره كښې په زر هاو ماران نه لرم ؟
 آيا له دغو ټولو مارانو نه علاوه ته زما په زره كښې خای نه لري ای زما دلداره !
 (هاينه)

د هوسونو مرگ

زما هوسونه مړه شو مگر زه لا ژوندی يم .
 ما خپل زره له خوړو او خوندورو رو باؤ څخه وشكاوه او مړن شوم .
 اوس ما ته بې له رنځ تيرولو او غم خوړلو نه نور څه نه دي پاته .
 زما غلی اوچوپ زره د همیشه لپاره داميدو له تودوالي محروم دی
 زما د سرنوشت طوفانونو زما د ژوند تر اوتازه گل مړاوی کړ اوس زه يوازې له نا اميدۍ او افسر ده گۍ سره مخامخ يم او د نجات وروستۍ گړی ته گورم .
 زه هغه وچه پاته يم چې منی او خزان يې ليدلی مگر دا لا په لغر بناخ پاتې ده اود ساړه ژمي بادونه يې رپردي .
 (پوشکين)

د شاعر حال

ترڅو چې د هنر رب النوع تازه طعمه ونه غواړي شاعر غلی او آرام دی .
 دی هم د نورو غونډې په خوړو او او بو پسې هڅه کوي او د وگړو په شان په ډيرو وړو کارونو باندې بوخت وي .
 د ده اسماني سریدنه غلې وي او هيڅ غر ترينه نه خيژي .
 زره يې له غم اورنځه فارغ وي او د ژوند له مبتدلو خوښيوسره يې تعلق وي .
 لنډه دا چې د جهان بې هنره خلکو غونډې عادي ژوند لري .
 کله چې ناخا په د هنر رب النوع د شاعر په زره كښې څه واچوی روح يې لکه گربته چې له درانه خوبه پا خيړي رپردي او له دغه احمقانه وخت تيرولو څخه خوا بدي کيږی .

د جهان له عادي شور او غوغا څخه تېښتي او خپل سر د خلکو نا څيزه بوتانو ته نه ټيټوي ، بلکه په ډير وقار او ټينگار له دغه عالمه
کناره کيږي د ډکو سيندونو په موجونو او د ځنگلوه شاعرانه زمزمو پسي روانيږي
" پوشکين "

شاعرته

شاعره! د خلکو په ستاينه مه غوليره! ځکه چې دمدح او تحسين نغاره ژرغلي کيږي.
داحمقانو او بيشعوره خلکو خدا او وينا ته غور مه رده!
تل غلی جدي او ټينگ اوسه!
ته پادشاه يې بايد د شاهانو غوندي په انزواکي ژوند وکړي.
ته خپله لاره مه پرېرده او هغه ځای ته ولاړشه چې ستا ازاد طبيعت يې درنښي.
ته د خپلو هغو انديښنو او خيالاتو محصول چې په تا باندې ډيرقدر لري خلکو ته وريا ورکړه او پخپله دغه بخشش له چانه څه مه
غواړه!
اجر او مزدوري مه غواړه ځکه چې ستا مکافات يې له تانه بل څوک تا ته نشي درکولی.
ته پخپله د خپل ځان قاضي يې ځکه چې هيڅوک ستا په باب کښې تا غوندي سختيږنه دی.
ای مشکل پسند هنر منده! آياته پخپل کار پخپله خوښ يې؟ ايا ستا زړه خوشحاله دی؟ که دغسې وي نو بيا څه پروا ده که خلک له
تاسره دښمني وکړي او تاته بدووايي.
پرېرده چې احمقان د هغه معبد په غولي کښې لارې توکړی چې په محراب کښې يې ستا د نبوغ اور لمبې کوي. پرېرده چې دوی
د خپلي بې عقلۍ په وجه ستا د ځلاند مشعل پايې ولرزوي.
(پوشکين)

ادب او محبت

پام يې نه و، ددې په ځای چې په ډير ادب راته تاسو ووایي په ډيره مينه يې راته وويل:
(ته) په دغه وخت کښې د خوشحالی او خوشبختۍ خيال زما مضطرب او پريشانه روح ونمانځه او عاشقانه مچې يې ترې واخستله.
زه او س د هغې په مخکې ولاړيم او يوه شيبه ترينه سترگې نشم اړولی.
په خوله وایم ای ښکلې پيغلي (تاسو) څومره په ادب ياست مگر په زړه کښې وایم: ته پرما باندې څومره گرانه يې.
" پوشکين "

د حقيقت اظهار

که زه د حقيقت په اظهار کښې زيان ووینم پرو انشته خو چې حقيقت زما د چوپوالی په وجه زيان ونه وښي.
" مترلينگ "

پيغمبر

دمعنی تنده او تلوسه راسره وه.
 په چوپه اوغلی بیدیا کښې لالهانده گرځیدم.
 هغه پرښته چې شپږ وزرونه لري له پاسه راکوزه شوه او خپلې گوتې یې چې له خوب اوخیاله سپکې وې زماسترکوته رانزدې کړې.
 ما د وار خطا گرتې غوندي خپلې سترگې پرانیستي.
 د هغې لاس زما د غورونو له څنگه تیر شو زما په غورونو کښې ناخاپه یو مرموز اواز پیدا شو.
 همدغه وخت ما داسمان د زره د تپیدو اواز واوریده.
 د دریاب له موجونولاندې مې د بحري حیواناتو تک راټگ ولیده.
 د کورو په بوتو کښې مې د تاک څانگې اوپانې لیدې چې وده کوي او لویږي.
 پرښته زما شونډوته رانزدې شوه زما هغه ژبه یې رانه پریکړه چې کار یې نیش وهل و.
 بیایې پخپلو لاسونو چې په وینولړی وو یوه بله ژبه زما په خوله کښې کښیښوده.
 زما په ځیکر یې تیره توره ومنډله زما ریډونکی زره یې راو ایست.
 او د اور سوځو ونکې لمبه یې زما په سینه کښې نښتله.
 زه دیوه مړي په شان غلی او بې حرکت د بیابان په شکوکښې پریوتم. دغه وخت مې ناخاپه خدایي غږ ترغوره شو چې ماته یې ویل: پاخیره! سترگې وغورو، د خدای فرمان ته غور ونیسه او د اجرا لپاره یې سمدلاسه روان شه له بیابانو نو او دریابونو نه تیر شه پخپلو اورپښتو خبرو د ایمان اور د خلکو په زړو کښې بل کړه!
 " پوشکین "

د نیکانو ارمان

د نیکانو لوی ارمان دادی چې دسرو جوړولو په کار کښې برخه ولري که څه هم ددوی کارپټ پاته شي او څوک پرې پوه نشي.
 " پوشکین "

قبر او گل

قبرسره گل ته ویل:
 ای د عا شقانوگله! هغه د اوبښکو څاڅکي چې هره شپه د چرغږ او سحرله سترگوستا په ښکلې بڼه راتوئیري ته پرې څه کوي؟
 گل وویل:
 اول راته ووايه! هغه چې ته یې هروخت خپلې کیدې ته نښاسې څه ورسره کوي؟
 قبر وویل: گله! زه له هرې اروا نه چې ماته یې سپاري پرښته جوړوم او اسمان ته یې لیرم.
 گل وویل: قبره! زه دغه اوبښکي ورو ورو د عطرو او عسلو په صورت تبدیلوم او خلکو ته یې ورکوم!
 " هوگو "

افتخار

دا طلايي سکه چې د دنيا په بازار کې د افتخار په نامه چلند لري هيڅ ګڼمه.
 هوا زه ورته په کرکه ګورم او له پښو لاندې يې کوم.
 هغه چې د خپل هنر مزدوري غواړي د تيب فطرت خاوند دی.
 هغه چې ددغه بازار په سرو او سپينو پسې ليوال دی پريږدئ چې دې بې ارزشه سکې ته لاس وغځوي.
 داسکه هغه څوک اخلي چې ځان خرڅوي.
 که ته غواړې چې دغه خلق وپېرې نوراشه دوی ټول ځانونه خرڅوي.
 ته بايد دوی ته يو مناسب قيمت وټاکې او خپله اميانی وشرنگوي.
 که داسې ونه کړې نو د دوی په تقوی اعتراف کوي.
 اياته نه پوهيږې چې دوی ټول د تقوی خاوندان دي.
 افتخار او تقوی تل اوږه په اوږه وړاندې ځي.
 ترڅو چې دنيا شته خلق د تقوی بهانه افتخار تا ديه کوي.
 دافتخار دسکې اواز دی چې دنيا يې په پښو درولې ده.
 ما پريږدئ چې د جهان دپرهيز کارانو په مقابل کې بدمعامله او سم.
 پريږدئ چې زه دافتخار خاوندانو ته هيڅ بڼکاره شم.
 زه چې ځان د دغسې خلکو په مخکې وينم زه مې له اندازې نه زيات دحقارت تمنا لري.
 زه دغه طلايي سکه چې د جهان په بازار کې رواج لري او دافتخار په نامه يادېږي هيڅ ګڼمه او په نفرت ورته ګورم.
 زه او س دافتخار او تقوی غونډې ورو څيزونو په مخکې نه يم ولاړ.
 زه دغه وخت له ډيرو لويو حقايقو سره مخامخ يم چې يا بايد غلی اوچوپ پاته شم يا ډيرې لويې خبرې وکړم.
 ای زما پوهې او هوشيارۍ! راشه هغه څه ووايه چې د نورو په فکر کې نه راځي.
 "نيچه"

څه غواړم؟

د ډيرو خلکو له پټ رازونو خبرشوم مگر له ځانه لا خبر نه يم.
 زما سترګې ماته دومره نژدې دي چې مانښي ليدای.
 زما زړه غواړي چې له ځانه څه قدر لرې شم او خپله څيره ووينم مگر دومره لرې نه لکه چې له غلېم نه لرې يم.
 اوس زما ډير نژدې دوستان هم له مانه ډير لرې دي.
 زه غواړم د دوست او دښمن ترمنځ يوه فاصله ولرم ترڅو چې هغه څه په ځان کې وليدی شم چې په ما کې شته.
 اوس پوه شوی! چې زما زړه څه غواړي؟
 " نيچي "

دېدای فقر

لس کاله کيږي چې يو څاڅکی باران په ماباندې ونه وريده.

يوه سره ورمه په ماونه لگيده د مينې او محبت پرڅه زما دزره په کبست پرينوته ځکه چې په دغه ځمکه هيڅکله باران نه وريږي.

زما پوهې! زه اوس تاته مخ اړوم او تاته اسره لرم چې په داسې وچکالی کې ته وچتوب غوره نه کړي.

له تا نه هيله لرم چې زما لپاره روح خوبونکې ورمه، زه خوشحالوونکې پرڅه، ژوند پالوونکې اورياشې.

پخوا تردې ماوريځو ته ويل چې زما له کو هستا نه لرې شئ.

ماويل: ای تورو وريځو زما له مخې نه لرې شئ چې د رنا پلوشه په ماباندې ډيره پريوزي او مخه مې ښه رڼا وي.

اوس د هغو وريځوپه لاره کبې دامونه ږدم چې گوندي يوه شيبه زما په سرباندې سيوری شي او زما خبرواخلي.

پخوا له دینه په تريخ حقيقت پسې گرځيدم اوس دتصادف څپو ته لاس غځوم او غواړم چې ميلمه پالونکی شم، خپله برخه او دخپل وچولي ليک له ځانه ونه شرم.

نن زرتشت له خپلې سختې نه لاس اخستی دی او لکه تود باد چې کنگل ويلي کوي خپل ملايمت څرگند وي.

تراوسه لاپخپل کوهستان کې انتظار کاري مگر دغره له لورې څوکې رانکته شويدي.

له هغو کنکلونه چې تل تر تله ساړه او تر لې پاته کيږي يو قدم رايټ شويدي ستومانه دی مگر خوشحاله معلوميږي.

غلی شه! چې حقيقت لکه ټينکه وريځ زما په سرتيږي دورېځي له زره نه يوغير مريې برق ځليدونکی دی.

حقيقت ورو ورو له ډيرو لوبو پته پايو او پلو څخه زما په لورې رانکته کيږي.

راشه! راشه! گرانه حقيقته.

چوپ شه! دا زما حقيقت دی چې په ځير ځير او خواږه اضطراب راته گوري او کتل يې لکه دستورو کتل جذاب اوشيطنت اميز معلوميږي ته به وايي چې زما د نيکمرغی راز يې پخپل حدس موندلی دی او پوه شويدي چې نن ولې دغره له لورې څوکې رانکته شوی يم ولې ملايم او ارام يم؟ ته به وايي چې له ليدو او کتو يې يو گلرنگه ښامار ما ته خوله وازه کړي ده.

غلی شه! چې زما حقيقت څه وايي:

افسوس دی ستا په حال ای زرتشته! ستا حال دهغه چاغوندي دی چې سوچه زريې خورلي وي، اخر به ستا گيده ځيري کړي او دغه زره ترينه وباسي.

زرتشته! ته له اندازې نه زيات دېدای، له حده زيات د خلکو سترگې بريښوي او په زرونو کبې ځانته حسد پيدا کوي.

زه د ستا د ځليدونکې رڼا په مخکې دريدای شم او سيوري ته پناه ورم اورېدم.

بديا! څه ولاړ شه! څه روانيږه ای زرتشته له خپل لمر نه لرې شه! ته غواړی چې له خپلې هغې رڼا نه چې له تاسره ډيره زياته ده نورو ته په لپولو څه ورکړي.

ته په دې نه پوهيږي چې هغه شی چې له تاسره په رښتيا زيات دی پخپله ته يې.

که غواړي چې چاته څه ورکړي له ځانه تير شه خپل ځان ورکړه ای زرتشته!

ته وايي لس کاله کيږي چې يو څاڅکی باران په ماباندې نه دی وريدلی، يوه سره ورمه راباندې نه ده لگيدلې، د مينې شبنم زما په زره نه دی پريوتی.

ته دا اسره لرې چې په مينه درته وگوري اوتابنه وگني.

ايا ته نه پوهيږي چې ستا د خوشبختی پلوشو او حرارت شاوخوا ځمکه سوزولې ده؟ هغه زمکه چې له بارانه محرومه ده له عشقه هم څه برخه نه لري.

اوس ستا، ستاينه څوک نه کوي، بلکه ته د خپل دسترخوان دپوتو ټولوونکو ستا پنه کوي.

زه تاپيژنم چې ډير فقير دېدای يې.

ستا ډير شته تاپه عذابوي، ته خپل ځان په ډيره ورکړه ستومانه کوي. خپلې ارامتيا ته نه گوري، له خپل ځان سره علاقه نه ښيي.

ستا باطن هميشه هماغه شان په شکنجه کبې دی لکه چې په يوانبار کبې له اندازې او گنجايش نه زيات غنم واچول شي ياپه يو زره کبې له حده زياته مينه پيداشي. ته خپل ځان قربانوې خو څوک ستا، ستاينه نه کوي!

ای بی پوهې هونبیاره! که غواړې چې په نوروگران شي باید ډیر فقیر شي.
 دا خلک له هغه چاسره مینه کوي چې په زحمت کښې وي هغه چاته یوه مړی- ډوډی- ورکوي چې وری وي.
 ای زرتشته! که غواړې چې چاته څه ورکړې نو خپل ځان ورکړه او له ځانه تیر شه!
 زما خبره واوړه، زه ستا حقیقت یم!
 " نیچه "

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی بڼه سړی نه دی.
 څوک چې همیشه د بل دملامتی- خاطر له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

له هرچانه لرې

رټل او رټل کیده یو هم بڼه نه کښم او له دواړونه کرکه لرم.
 د چا اطاعت نشم کولی اوله چانه اطاعت هم نه غواړم.
 هغه چې له ځانه نه ویرېږي بل هم نه ویروي.
 په نورو باندي هماغه څوک حکومت کولی شي چې نور ویروي.
 زه به څنگه دغه کارته زړه بڼه کړم چې د خپل ژوند په اداره هم نه یم خوښ.
 زه غواړم چې د ځنگله یا د سیند حیواناتو غوندي یوه شیبه ځان هیر کړم چیرته یوازې کښیم.
 له خپلو لرې اوږدو روڼاو سره مشغول شم.
 خپل ځان له ډیر لرې ځایه دلته راوبولم.
 له ځانه زړه وشکوم اوبې له ځانه له بل چاسره څه مشغولا و نه لرم.
 " نیچی "

د شاعر خوشبختي

دکلي رونق اوبښی دی، د خزان سیلی- ټوله ښکلا له ځان سره وړیده، مکر شاعر د تیرو په یاد خپل غم سپکوي.
 دی فکر کوي چې له داسې بدایعو نه یوه ښکلې تابلو جوړه کړې چې هیڅ خارجي وجود نه لري.
 دی په رښتیا ډیر خوشبخت دی چې برباد شوی ښایست د خپل خیال په دام کښې نیولی اوساتلی شي.
 " ایشندرف "

تسلي

دژوند پاڼه زیره ده، اوس تا تورو خاوروته سپاري ای د خاورو اولاده!
 مکر غم مه کوه! ستاله خاورو نه به یو داسې نیالکی- زرغون شي چې هر کال به نوي گلونه نیسي او هر پسرلی به ستا په یادو عطر
 افشاني کوي.
 " روکرت "

هاپيل او قاييل

د قاييل نسله! ته ارام ویده شه! ښه خوره او ښه ځکه، تل مور او خوشحاله اوسه! ځکه چې ژوند تاته په ډیره مینه خاندی.
 مگر ته ای د هاپیل نسله! ټول عمر په خواری او بدبختی کښې غوټه اوسه او په زحمت مرشه!
 د قاييل اولاده! ډیر خوشحاله او سه ځکه چې اسمان تاته په ډیره ښه نظرکتلی دی او ته یې خوښ کړی یې.
 د هاپیل اولاده! ته همدغسې په غمونو، زحمتونو اوسختیو کښې تل تر تله ژوند کوه!
 د قاييل زوزاده! خنده او خوشحالیره ځکه چې ستا کښت ډیره راغلی اوستا رمې کال په کال زیاتیري.
 مگر ته ای د هاپیل زوزاده! همدغه شان په لوره شپې سبا کوه او فریاد کوه.
 د قاييل بچیو! تاسې تودو نغریو ته نزدې کښنئ او ځانونه تاوده کړئ مگر تاسې ای د هاپیل بچیانو لکه کیدران په سمخو او غارونو
 کښې له سرو نه ورپرځئ او ورپرځئ.
 د قاييل نمسیو! تاسو معاشقه وکړئ! او ځنکه چې ستاسو سره اوسپن زیاتیري خپل تیر هم زیات کړئ او هر کال نوي اولادونه
 راوړئ.
 مگر تاسو ای د هاپیل نمسیانو خپله اشتها وسیځئ او له خپلې کمبلې نه هیڅکله پښې مه باسئ!
 د قاييل تیره! ته د ځنگلونو د حشراتو غونډې تل خوره او غتیره!
 مگر ته د هاپیل تیره! له خپلو اولادونو سره په لارو او کوڅو کښې سرگردانه گرځه!
 اه د قاييل نسله! که ته مړ هم شې ستا په غوښو او هډو کو به ځمکه تیاره شي او کښت به یې ډیره راشي مگر ته ای د هاپیل نسله!
 په ژوند هم څه حاصل نه لرې او هیڅ لاس ته نه درځي.
 مگر گوره! ای د قاييل نسله! سره له دغو ټولو شیانو یو لوی شرم هم ستا په برخه رسیدلی دی هغه دا چې ستا په حکومت کښې
 ((پاله او کرکي د سر نیزی په مقابل کښې مغلوبه ده)).
 ته! ای د هاپیل نسله دا ځمکه پرېږده او اسمان ته وځیره ځکه چې ځمکه یې ستا لپاره نه ده پیدا کړی.
 "بودلر"

سخاوت

سخاوت دانه دی چې سړی چاته ډیره ورکوي بلکه په ځای ورکړه سخاوت دی.
 "لاربرویر"

بی اسرې

یتیم هلک وم، د دنیا له شتو نه مې دوه رڼې سترگې درلودې چې د زړه آرامتیا یې لیدل کیده.
 زه په ډیر امید د لویو ښارونو خلکو ته ورغلم مگر دوی ماته څه اعتنا و نه کړه ځکه چې دوی ته ډیر زړنگ ښکاره شوم.
 شل کلن وم چې یو پټ اور زما په زړه کښې بل شو او یو ناڅاپه راته ټولې ښځې ښکلې او ښایسته ښکاره شوې زه په ټولو مین شوم
 مگر په دوی کښې یوه هم په مامېنه نه شوه او یوې ته هم زه ښکلې ښکاره شوم، که څه هم ما وطن او پاد شاه نه درلود مگر بیا هم
 د جنک میدان ته ورغلم چې مړشم خو مړگ قبول نه کړم.
 زه اوس نه پوهیږم چې دلته څه کار لرم او د څه لپاره یم؟ ماته دانه ده معلومه چې دنیا ته پخوا له وخته راغلی یم او که وخت
 رانه تیر شوی دی.
 "ورلن"

خلک او شاعر

يوه ورځ هغه لوی او پراخه میدان هغه لور او اوچت غره ته وویل:

ستا په وچولي کبې دژوند نخښه هيڅ نشته، ستا پرمخ باندې هميشه د سيليو او بادونو خپيرې لکيري.

په همدغه وخت کبې د اولس خلکو شاعرته وویل: ستا سر وکار تل له خيال او انديښنو سره دی اوستا وجود هيڅ نه دی په کار.

سنگين غره په ځواب کبې وویل:

زه يم چې ستاله سينې نه هراز بوتې راکارم. د غرمې سوځوونکې تو دوخه پخپل ساړه دم باندې سرومه، د طوفاني وريځو مخه نيسم. پخپلو ګوتو د واورو بڅري جوړوم اوڅ خيزه کوم بې زماله سينې څخه داوبو لښتي روانيري اوتاته دژوند پيغام دروري.

شاعر هم خلکوته وویل: پرېردئ چې زه سر په زنګانه کبېردم او فکرو کړم ايا تاسو نه وينئ چې زما د زړه له چينې نه ډيرې خورې او به راخوتيري چې دبشر تنده ماتوي.

" ګويته "

انسان

هميشه وپريدل، په هروخت کبې هيله او اسره لرل، هرکله دپخوانيو خاطراتو يادونه، دايمي شکايتونه، مسلسل ناراضې، د دروغو په لذت پسې افسوس او ارمان، په حقيقت پسې هيڅکله نه ګرځيدل، خپل ځان له خپل اصلي قيمت نه کله زيات او کله کم ګڼل، يوازې په غم او محنت کبې ځان پيژندنه، او د ګور په غاړه دژوند په ماهيت پوهيدل.

دا دی د انسان حقيقت يا لږ تر لږه زما مفهوم او معنی. سره له دغو ټولو خبرو زه پخپل ژوند کبې يو حقيقي افتخار لرم هغه دا چې ددروغو په شهرت پسې هيڅکله نه يم ګرځيدلی.

هيڅکله مې بې دعشق له درشله بل شي ته سر نه دی ټيټ کړی. زه عشق هميشه له ځانه لرې کړی او بيل کړی يم او د ښه نامه تنده يې په ما کې پيدا کړيده مګر عشق او افتخار يوه هم تراوسه پورې يې دزړه له غمه نور څه نه دي راکړي.

" الفيري "

په انگلستان کې

دغم داستان بيانول او داسې څوک لرل چې په دغه داستان پوه شي اوخپل پټ غمونه په کبې وويني دغمجن زړه لپاره ډيره ښه تسلي ده.

يوه وخت دغه تسلي زما په برخه رسيدلې وه مګر کله چې ما دانگلستان په خاوره کبې قدم کښوده. هغه وخت چې ماد دې ځای خلک وليدل چې ډيرو ټينګو او تورو وريځو د دوی له نظره شين اسمان پټ کړيدی نوزه له دغې تسلي نه محروم شوم دلته هيڅوک نشته چې دزړه په ژبه پوه شي.

اوه! دا ساړه خلک دا ځخ زرونه چې د خدای له نامه نه هم غافل پاته دي بې له طلاؤ څخه بل خدای نه پيژني او بې له پيسو نه بل شي ته په تقدس نه دي قايل.

کشکې زما دزړه اهونه دومره پورته لارشي چې د الپ دکوهستان لمنوته ورسيري ښايي چې هلته داسې خلک ومومي چې د عاشقانو د زړه په غمونو او رازو پوهيري.

" الفيری "

غويی

ای د فصلونو او کښتونو پالونکيه!

ای وفادار خدمتکاره! ته د ډیرلوی او آرام قوت ښکارندوی یې.

زه له تاسره ډیره مینه لرم ته په ماباندې ډیرگران یې.

له تاسره د صلح غوښتلو او عزة النفس روح موجوده ده.

ته لکه یوه خاموشه مجسمه خپلې کړوندې ته گورې اوددې لپاره چې د فداکاری وظيفه ترسره کړې پخپله خوښه درانه جغ ته سر ټیټوي.

ته دانسان په خدمت کښې دموقر فرمان بردار په ډول خپل عمر تیروي. هروخت چې هغه تاوهي او ژوبلوي دې ته ورته سرراگړخوي او په صبر او تحمل ورته غلی او آرام گوري.

ته پوهیږي چې د جهان ودانول ستا وظيفه ده.

ته دانسان د تیري په مقابل کښې څه نه وایې اوشکایت ستا عادت نه دی.

ته سرکشي او نافرمانی نه کوي مگر زه ستا د درد مند روح اواز او روم چې د بخار په ډول اسمان ته خيژي.

زه ستا د درد خفيغه ناله اورم چې د اسماني سرود او د فداکاری د سرود په شان په دغه فضا کښې خپريږي.

ستا حقيقت په دغه شنه او غلي کښت کښې ځای لري.

زه تا په همدغه هنداره کښې وینم ای وفادار خدمتکاره!

"کار دوچي"

د تانگور نغمې

(۱)

هغه ماشوم چې ډیرې ښایسته شاهانه جامې اغوستې دي او د جواهرو قيمتي اميل يې په غاړه دی ډیر ښکلی ښکاري مگر ه نورو

ماشومانو غوندې معصومانه لوبې نشي کولی او هغه خوشحالي ده هیره کړي ده.

دی چې هر قدم اخلي دا ښایسته جامې يې په پښو کښې ښلي.

له ده سره تل دغه ډار ملگری دی چې کالي يې په خاورو نشي ځکه له نورو نه لیرې لیرې گړځي اوبوازي معلومیږي.

دده حرکت ازاد نه دی اوله خاورونه ډیره ډډه کوي.

د ماشوم مورې! د ماشوم دغه راز پاک ساتل چې د غومره قید او تکلیف ورسره وي ماشوم ته زیان رسوي او له ډیر څه يې محرومي.

همدغه شی دی نه پریردي چې د ژوند په صحنه او د انسانانو په ډله کښې داخل شي.

(۲)

چیرته چې زرونه له ډار او ویرې څخه په امن کښې دي او سرونه هر ځای ته هسکیدلی شي.

چیرته چې علم او فکر ازاد دی.

چیرته چې دغه لوی جهان په ورو ورو فکرونو نه کوچنی کیږي.

چیرته چې کلمات د حقيقت او راستۍ له کومې څخه راوړي

چیرته چې بې نتیجې کونښبونه لاس غځوي اومطلب ته رسیږي.

هلته چې دکار او عمل لاسونه نه دي ترلي.
 هلته چې داستدلال دچينې رنې اوبه دعنعاتو وچ ځنگله ته لاره نه لري.
 هلته چې ذهنونه او دماغونه نشوونما کوي.
 لويه خدايه! ته مایه دغسې فردوس او ازاد جهان کښې له خوبه رواينس کړه.

(۳)

لويه خدايه! زما مناجات دادی.
 د افلاس نیلې زما د زړه نه وشکوه او لرې يې وغورځوه.
 ماته توفيق راکړه چې خپلې خوښۍ اومصیبتونه په آسانی ووزغملی شم.
 توفيق راکړه چې غریب او بینوا له نظره ونه غورځوم، اود ډیر بې باکه قوت په مخکښې هم سر تیب نه کړم.
 زه دا توان غواړم چې د دنیا له خسیسو شیانونه ځان وژغورم او خپل قوت خپله مینه ستا خوښې ته وسپارم.

(۴)

بس همدغو مړه ارزو راته پرېږده چې هر لورته تا پرې ولیدای شم.
 په هر څه کښې تاوونیم او بیله تانه بل چاته خپله مینه وړاندې نه کړم.
 هو! زه همدغو مړه ارزو غواړم چې یوازې له تاسره زما تعلق وساتي نور څه نه غواړم ایکی یوه زولانه غواړم چې ما ستا د رضا پابند کړي. او په دغه نیمکړي ژوند کښې زما سرو کار له تاسره وي.
 دا زولانه دمینې او محبت زولانه ده.
 هغه چې له ماسره مینه لري غواړي چې له هرې خوانه زما مخه ځانته راوگرځوی.
 ایا ستا محبت له ماسره دغه راز نه دی؟
 ته پوهیږې چې ستا مینه له ماسره ډیره زیاته ده مگر بیا دې هم زه ازاد پرې ایښی یم.
 زما دوستان ما ځکه یوازې نه پرېږدي چې زه دوی هیرنه کړم.
 ډیرې ورځې وشوې مگر مایو ځل هم ته پخپلو سترگو و نه لیدې.
 که څه هم ماستا نمانځه په ځای نکړه او پخپل زړه کښې مې تاته مناسب ځای جوړنه کړی شو مگر بیا هم ستا مینې ته انتظار لري.

شاعر او پرېښته

شاعر: داسمان پرېښتې! که زما دسترگو یوه اوبښکه او زما د شونډو یوه بوسه ستا لپاره کافي وي زه دا دواړه له تانه نه دریغوم.
 دا ددې لپاره چې که ته بیرته اسمان ته وخیژې چې زما د عشق یادگار درسره وي مگر له مانه دا امیدمه کوه چې زه د هیلې او اسرې لپاره یا د افتخار اوسعادت لپاره حتی چې درنځ او غم لپاره کومه نغمه سازه کړم.
 زه غواړم چې خپله ژبه غلې وساتم او د زړه خبرې واورم.
 پرېښته: شاعره! دا څه وایې؟ زه خو دخزان سیلی نه یم چې اوبښکې خپله غذا وکنیم اودغه دغم اولاد داوبو څاڅکی وبولم.
 هغه بوسه چې ته یې ستایې له تانه نه غواړم ځکه چې د بوسې درکولو لپاره زه تاته راغلې یم او غواړم چې ستا د وجود له کښت نه بیحاصله گیاه لرې کړم چې هغه دستۍ او تنبلۍ بوتی دی او د زړه غم نه دی.
 ستاغم یوازې په خدای پورې تعلق لري.
 که ستا غم هرڅومره زیات وي ته د خپل زړه دغه مقدس زخم همدغسې پرېږده. پتی او ملهم پرې هیڅکله مه رده. ځکه چې د بشر دلو یوالي لپاره لوی لوی غمونه په کار دي اوبل هیڅ شی یې دغومره نشي لوبولی.

شاعره! ته دا گومان مه کوه چې دغم دښکلا ادارک ته خاموشي ضرورده ځکه چې له ټولو نه ښکلې نغمه هماغه ده چې ډېره نا اميدي په کښې وي.

دزرو شاعرانو جاويدانه اوازونه زما په ياد دي چې بده او تنسته يې له اوبښکو او اهوڼو څخه اوبدلې ده. ماهيخور مرغه سترې اوستومانه دمانام په تياره کښې خپل ځنگله او ځالې ته راشي او خپل بچي وري ووينې چې دساحل له څنډې ورته رامنډې ووهي او خولې يې د طعمې لپاره وازې نيولې وي نو دی په يوه لويه تيره کښې اواسمان ته په ډير حسرت گوري.

دی پوهيږي چې بيهوده يې ديباحصله ساحل او خاموش درياب په سر باندې دطعمې لپاره پرواز کړی او هيڅ يې نه دي موندلي. سره له دې بياهم دی تش لاس نه دی راغلی او خپل خونين زړه ورسره شته چې خپلو بچيوته يې اخريڼه طعمه کړي. دامرغه غلی او آرام په گټه پريوزي او خپل څيري ځيگر خپلو ورو بچيانو ته وړاندې کوي په دغه وخت کښې يې له څنگه وينې بهيږي او دی دميني په ميوست په ځمکه پريوزي.

په دې فدا کارۍ کښې کله دتدریجي مرگ له شکنجې لاندې سترې شي او ويره ورته پيداشي چې دژوند اخري رمق له لاسه ور نه کړي نو ځکه نيم ژواندی راپورته شي او خپل وزرونه وڅنډې په دغه وخت کښې چې دښپې وروستی شومه وي دوداع يو داسې مرگانی فریاد له زړه راو باسي چې دريايي مرغان له ساحله تښتي او هغه مسافر چې دسيند په غاړه تيریږي له وحشته ريردي او خدای ته ځان سپاري.

شاعره! ته په دې پوه شه چې دټولو حقيقي شاعرانو سرنوشت همدغه دی چې دماهيخور مرغه په شان دخپل زړه دوينو دسترخان خپور کړي او خلک په دغه دسترخان ميلمانه او خوشحاله کړي.

کله چې شاعران له خاورو شوو اسرو، له رنځونو او غمونو، له عشق او نا اميدۍ نه حکايت کوي ددوی خبرې که هرڅومره ښکلې وي بيا هم له زرونو نه غم نه وري.

د شاعر خبره لکه تيره توره داسې ده چې په هوا کښې حرکت کوي او يوه ځلانده حلقه تشکيلوي مگر په څوکه کښې يې هميشه دوينو څا څکي لیده شي.

"الفرد دوموسه"

غم او خوشحالي

خوشحالي هغه غم دی چې پلو يې له مخه لرې شوی دی.

هغه چينه چې ستاسې خوښۍ او خوشحالی ترينه راخوتیږي په حقيقت کښې ستاسوله اوبښکونه ډکه ده.

هر څومره چې دغم شوکاري ستاسو د وجود لوبښۍ وگروي او ژور ځای په کښې جوړ کړي هغومره په کښې دخوشحالی لپاره ډير ځای پيدا کيږي.

ياستاسو دغه کنډول چې له شرابونه ډک دی دکلال په داش کښې په اور باندې نه و ايښی؟

آيا دغه د دروی شپيلۍ چې په اواز يې ستاسې روح خوشحاليږي په تيره تيغ غوڅه شوې او جوړه شوې نه ده؟

کله چې پخپل زړه کښې خوشحالي وينئ که خپل زړه وگورئ دا به درته څرگنده شي چې هماغه څيز چې تاسو يې غمجن کړي ياست تاسې خوشحاله کړي.

کله چې ستاسو په زړه کښې غم پيداشي که پخپل زړه کښې سترگې وغړوئ په دې به پوه شئ چې د هماغه شي لپاره اوبښکې توپوئ چې تاسې يې خوشحاله کړي ياست.

ځينې خوشحالي لويه گڼي او غم وروکې، ځينې غم لوی گڼي او خوشحالی ته په کمه سترگه گوري، زه وایم دواړه يوله بله بيل نه دي او دواړه يو ځای راځي کله يوله تاسوسره مخامخ کښيني هغه بل ستاسو په بستر کښې ویده وي.

تاسې لکه دترازو شاهين دغم او خوشحالی تر مينځ واقع ياست کله چې دتلې پلې تشې وي تاسو غلي ياست.

کله چې زرگر په تاسو باندې خپل زرتلي نو دغم يا خوشحالی پله درنيري او سپکيږي.

"خليل جبران"

پارلمان

پارلمان د دولت زره دی او د حکومت مثال لري چې په ټولو غړو يې فرمان چليري. که دماغ له کاره ولوېږي سړی ژوند کولی شي لکه لیونیان او احمقان چې ژوندي دي. مگر که زره کارو نه کړی شي ژوند ختمیږي.
"روسو"

ژوند

د اومه وایه چې ژوند یو دایمي بزم دی ځکه چې دا خبره احمقان کوي. د اومه مه وایه چې ژوند تل تر تله مصیبت دی ځکه دا د بې زره او ضعیفو خلکو خبره ده. لکه چې د ونو شني ځانگې په پسرلي کښې له خوشحالی زیږدي خنده! لکه چې د سیند موجونه په لویو گټولگيري او فریاد کوي ژاړه! د جهان ټول خوندونه وځکه او ټول دردونه وزغمه بیا ووايه هرڅه چې دي ډیر دي مگر له خوب او خیال سره شباهت لري.
"پادیا ماننوپولس"

قوت او جرئت

د سیند په اوبو کښې مخ پورته تگ قوت او جرئت غواړي او داوبو له جریان سره موافق تگ مړه کبان هم کولی شي.
"اسما یلز"

تاریخ

هغه چاته لوی او واړه څه فرق نه لري چې هرڅه ده پیدا کړي دي او د ټولو خالق دی. هر چیرته چې هغه شته هرڅه شته او هیڅ ځای نشته چې هغه په کښې نشته. زه له دومره کوچنیتوب سره چې هیڅ نه یم هرڅه یمه. ځکه چې د ځمکې، دستور او د شمسي کال اولادیم. زه له هغې خاورې پیدا یم چې د قیصر لاس، د افلاطون ماغزه، د مسیح زره او د شکسپیر نبوغ یې په ذراتو کښې گډ دی.
"امرسن"

لور ه پایه

په دغه جهان کښې د هر چا د لوریدو لپاره یوه پله او پایه په کار ده چې هغه درد او الم دی.
"اناتول فرانس"

بدبختي

بدبختي ده چې عقل او پوهه تربيه كوي.
" هوکو "

عقل

که غواړې چې د عقل په زبان او ضرر پوه شې دا ومنې چې عقل هغه قوتونه په سړي کې وژني چې ژوند پرې ولاړ دی. ژوندون په عقل او اراده ولاړ دی. غوښتنه او اراده د هر پیشرفت اصل او اساس دی. خومره چې عقل زیاتېږي هغومره اراده ضعیفه کیږي. که انسان په هر څه پوه شې یقین وکړه چې بیا به هیڅ نه غواړي او هیڅ ارزو به ورسره نه وي یعنې اراده به نه لري. عمل له ارادې څخه پیدا کیږي او اراده له ارزو څخه. دا دواړه له هغه شي سره نه یوځای کیږي چې د حکیمانو او فیلسوفانو په برخه رسیدلي دي یعنې تردد او کامل. زه ډیرې پوهې له ژوند څخه عاجز کړي يم. ناپلیون، سزار او ددوی امثال هغه کسان نه وو چې ډیر فکر کوي ځکه یې هغه څه وکړی شو چې زړه یې غوښتل. " اناتول فرانس "

ترقي او تکامل

زه په دې عقیده يم چې د بشر تکامل به ډیر ځنډ انجام مومي. د دنیا سیر ډیر بطي دی د بشر نبوغ په تقلید کېنې دی د ابتکار خونده یې نشته. لکه چې په فزیک کېنې د ثقل قانون موجود دی چې زموږ تعلق د ځمکې له زړې کرې سره ساتي په روان شناسۍ کېنې هم دغه قانون وجود لري او زموږ د لچسپي له زاړه جهان سره ټینګوي. کویتي هم ویلي دي چې خلق لا د اصلي کناه د اتمې برخې په اختراع نه دي بریالي شوي. " اناتول فرانس "

د ژوند ضروري شرط

ناپوهي یوازې د نیکبختۍ لازمي شرط نه دی، د ژوند ضروري شرط هم دی. که مور په هر څه پوه شو یوساعت هم د ژوند تحمل نشو کولی. هغه احساسات چې ژوند مور ته ښه ښکاره کوي یا ژوند راته د تحمل وړنښي له دروغو څخه زیږي او په مو هوماتو باندې تغذیه کیږي. " اناتول فرانس "

علم او اخلاق

له علم څخه د یوې اخلاقي نتیجې امید لرل ډیره لویه اشتباه ده. درې سوه کاله پخوا خلک په دې عقیده وو، چې ځمکه دخلقت او پیداکیډو مرکز دی. او نن مور پوهیږي چې د لمړیو ه منجمده ټوټه ده. اوس پوهیږو چې دستورو په سطحه کښې څه گازونه سوځي. په دی هم پوه شوي یو چې دغه جهان چې مور په کښې د گرد او غبار یوې ذرې غوندي یو تل د جوړولو او وړانو لوبه حال کښې دی. مور ته دا معلومه شوه چې پرله پسې ځینې ستوري پیدا کیږي او ځینې له مینځه ځي. مگر دغو خارق العاده اکتشافاتو زموږ په اخلاقو کښې څه تغیر رانوست. ایا نن میندې له خپلو بچیانو سره له پخوانه زیاته مینه لري؟ یا دغه مینه له پخوانه کمه شوي ده؟ ایا اوس د ښکلا په احساس کښې له پخوا نه څه زیادت یا نقصان راغلی دی؟ ایا نن د زړورو قهرمانو په زړه کښې له پخوا نه څه فرق لیدل کیږي؟ ځمکه لویه وي او که کوچنۍ وي د بشر په حال کښې څه تغیر نه راولي، زمکه لویه ده په دې شرط چې غم او رنځ په کښې وي او عشق موجود وي. غم او عشق د غیر فاني ښکلا جاویداني مرکزونه دي. غم داسې نعمت دی چې قیمت نه لري. هغه ښکني چې په ځان کښې وینو او هغه څه چې ژوند زموږ په نظر کښې ښه ښکاره کوي د همدې لوی نعمت اغیزه ده. زموږ ترحم، شجاعت شهامت، او نور ټول فضایل او ملکات د همدغه شي مرهون دي. اخلاق طبیعتاً په احساساتو باندې تکیه لري اوس.

" انا تول افرانس "

فکر او احساسات

تاسې وایاست چې د ټولو مصیبتونو او بد بختیو علت زموږ فکری، که غواړئ چې د فکر په نحوست قایل شئ باید په قدرت او عظمت کښې یې ډیره مبالغه وکړئ مگر په دې خبره باید پوه شئ چې فکر په احساساتو او غرایزو باندې ډیر لږ تسلط لري. هغه خلک چې د فکر له تاثیر لاندې ډیر زیات راغلي دي هغوی هم د نورو په شان متکبر شهباني او بخیلان دي. چیرته چې تمدن ډیر وړاندې تللی هلته هم هغه کارونه ډیر لږ دي چې په فلسفي اصولو اجرا کیږي. مور د غرایزو او احساساتو په مقابل کښې دومره ضعیف او ذلیل یو چې زه هېڅکله یو داسې شعوري حالت ته نشم قابلیدلی چې له طبیعي حالت سره مخالف وي.

" انا تول فرانس "

تمسخر او ترحم

هرڅومره چې د انسان په ژوندانه کښې ډیر فکر کوم هغو مه راسره دا عقیده ټینکیري چې باید د بنیاد د اعمالو شاهد او قاضي تمسخر او ترحم وي. دادوه ښه مشاوران یو پخپله خدا ژوند زموږ په نظر کښې محبوب کوي او بل پخپله ژړا ژوند راته مقدس ښکاره کوي. هغه تمسخر چې زه یې لرم بې رحمه نه دی، په عشق او ښکلا باندې ملنډې نه وهي، بلکه ډیر ملایم او نیکو کار دی.

د ده په خندا قهر سپړي او مورته دانبيې چې بايد د اشرارو او احمقانو په مقابل کښې له تمسخر نه کارواخلو. که دا حس له مور سره نه وي نو زموږ په زړه کښې هرگوره نفرت پيدا کيږي.
" انا تول فرانس "

د خلکو انتظار

خلک هر وخت په اجتماعي چارو کښې ډيرو لويو تغير اتوته انتظار لري. دا هغه دايمي اشتباه ده چې دغيب ويلو له روح نه يې نشات کړی دی. زه دا منم چې ژوند په رښتيا بې ثباته دی او ژوندي شيان تل تغييرکوي مگر داتغير محسوس نه دی. د دنيا هره ترقي ډيره ځنډنۍ او منظمه ده. ناڅاپي اوسريع تغييرات هيڅکله نه دي پيداشوي اونشي پيداکيدای. ټول اقتصادي تحولات دطبيعي قواؤ په رحيمانه ځنډ انجام مومي. دا خبره زموږ له احساساتو سره مخالفه وي او که موافقه مگر يو منلی حقيقت دی چې هرڅه هماغه شان دي چې پخوا و. زموږ اجتماعي وضع د هماغه اوضاعو او کيفاتو نتيجه ده چې دمخه موجود و لکه چې علت اوسبب هغو احوالو ته ويل کيږي چې وروسته تردي به موجودشي. دا تسلسل ترډيره وخته ديوه حال ثبات ساتي او په ژوندکښې نظم او ارامتيا پيداکوي. دا خبره رښتيا ده چې دغه حال نه هغه ارواکاني خوشالوي چې دنورو شيانو ډيره تنده ورسره ده او نه په هغو زرونو کښې خوښي اچوي چې شفقت په کښې نشته. مگر د جهان نظم همدغه تقاضا لري او موږ بايد تن ورته کښيږدو. موږ بايد پخپل زړه کښې يوڅه حرارت او له ځان سره څه اشتباهات ولرو مگر آنې او عجيب وغريب موفقيتونه ونه غواړو او دمعجزې انتظارونه لرو.
" انا تول فرانس "

خطرناک

موږ ته هغه کسان خطرناک ښکاري چې روحيه يې زموږ له روحيې نه مخالفه وي. هغه چې زموږ خوبونه په کښې نشته موږ ورته بد اخلاقه وايو. څوک چې زموږ په اشتباهاتو مبتلا نه وي موږ ته شکاک معلوميږي او دا فکر نه کوو چې هغوی به په نورو شهبانو مبتلا وي.
" انا تول فرانس "

د ژوندانه مخ او خټ

ژوند لکه دزربفتو توکی مخ او خټ لري. هغه ښکلا چې په مخ کښې شته په خټ کښې نشته. مگر دټوټې اوبدانه (بافت) له مخ نه په خټ کښې ښه ليدل کيږي.
" شوينهاور "

ليونتوب او حماقت

زه باور لرم چې بشر په هر وخت او په هر ځای کېږي د خپل مصرف لپاره د جنون او حماقت کافي ذخيره لري. دا سرمايه هر څنگه چې وي بې حاصله نه ده.

کله چې کورم چې يوه پخوانۍ اشتباه ورکه شوه بې له دينه چې په دغه کار خوشحاله شم دبې اشتباه په باب کېږي فکر کوم چې د زړې اشتباه ځای نيسي.

زه په ډير تشويش له ځانه پوښتنه کوم چې ايا دغه نوې اشتباه به له زړې نه ډيره خطرناک نه وي؟ که ښه فکر وکړو زړه خرافات له نورو نه لږ زيان لري ځکه چې هغه د زمانې په مرور صيقل شوي دي او ضرر يې کم شوی دی.

" انا تول فرانس "

په ځان باور

هر څوک چې په ځان باندې اطمینان او باور لري خلک د هغه ملگري کيږي. په ځان باور يوداسې صفت دی چې د هر چا خونديږي.

خلک له قطعي اويقيني مطالبو سره مينه لري نه له دلایلو سره. دليل او برهان د وگړو اندېښنه او پريشاني زياتوي. اوس ساده گې خوبوي او په ساده خبرو پوهيږي.

خلکو ته بايد څنگه او څه راز و نه وايو بلکه هو يا نه ورته ووايو اوبس.

" انا تول فرانس "

تعصب

تعصب او عدم اغماض په هر عصر کېږي شته.

هر څه چې زموږ خوښ وي زموږ په نظر کېږي لور معلومېږي او نمانځه يې کوو.

که څوک موږ ته زموږ د بتانو عيب ښکاره کړي خو ابدی کيږو.

خلک په مشکله د پته حاضرېږي چې دخپلو عقايدو په منشا اومنبع کېږي لږ غوندې ايراد قبول کړي.

که چا پخپلو اصولو او معتقداتو کېږي غوراو فکر کولی هيڅکله به نه وو معتقد شوي.

" انا تول فرانس "

ځان وپيژنه

دا خبره چې ځان وپيژنه ديوناني فلسفې له حماقتونو څخه يو لوی حماقت دی. موږ به هيڅکله نه ځان وپيژنو او نه نور.

ټول مشکلات په همدغه ځای کېږي دي او په همدغې موضوع پورې ارتباط لري.

د دنيا جوړول دومره گران کار نه دی لکه پيژندل يې چې گران کار دی.

ښايي چې بشري نبوغ يوه ورځ يو نوی دنيا جوړه کړی شي مگر دا تو فېق به هيڅکله ونه مومي چې پرې پوه هم شي.

د بشر په پوهه او نبوغ باندې دا ډيره لويه تعدي ده چې د حقيقت په لټون کېږي په کار ولويږي. څه شی چې له پوهې نه په کېږي

استفاده کيږي د اشياؤ لږ غوندې حقيقت پيژندل او ترېنه خوند اخستل دي.

" انا تول فرانس "

شخصیت

مور غواړو چې خپل شخصیت له ځان سره هغه بل جهان ته هم یوسو له مورسره دا عقیده موجوده ده چې که څوک ځان هلته ونه پیژني هرسعادت چې د ده په برخه وي په ده پورې به څه ربط نه لري، بلکه دبل چا مال به وي.

له دینه غافل یو چې زموږ شخصیت دلته په دغه جهان کې هم محفوظ نه دی او په ژوندانه کې څو څو ځله یو راز اوبل راز کیږي.

زه چې اوس له اتیا کالونه اوبنتی یم له هغه شل کلن، (موريس ميترلينگ) سره هېڅ شبا هت نه لرم بلکه هغه هېڅ نه پیژنم.

همدارنگه له هغه لس کلن هلک سره هم مشابهه نه یم چې یوه شیبه هم په ځای نه و ناست او تل په لوبه مشغول و.

ما ته اوس هغه پردی اوبیگانه معلومیږي.

هرکله چې په دې نړۍ کې زموږ شخصیت بدلېږي نو بیا ولې دا انتظار لرو چې هغه بل جهان ته به یې له ځان سره ورو.

" مترلينگ "

بقاء

پسونه د طبیعت د سختیو په مقابل کې مقاومت نشي کولی. که انسان دغه نوع د خپل خوراک لپاره نه وای ساتلی اوس به یې نسل ورک و. مگر اوس چې دغه حیوان په دنیا کې ژوندی پاته دی څه سعادت یې په برخه نه دی ځکه چې دوژلو او خوړلو لپاره یې ساتلی دی.

هر حیوان او هر یو بوټی چې دلته وینئ، سرنوشت یې همدغه دی. کافي او معدنیات هم دغه راز دي مگر زموږ عمر دومره نه دی چې د دوی تغیر ووینو او په بدبختۍ یې پوه شو.

" مترلينگ "

کب

هغه کب چې یوازې ژوند کوي او هغه کبان چې په یوه ځای کې کې ژوند کوي په یوه اندازه پوهه لري مگر سره له دې ډیر کبان شته چې یوازې یوازې نه اوسېږي.

مور نه پوهیږو چې ددوی د اجتماع سبب څه شی دی؟

بیا یې چې دوی به د ځینو ځناورو او بلاکانونو له ډاره او د ځان ساتلو لپاره یو ځای شوي وي مگر همدغه کې ژوند او یو ځای اوسیدل ددې سبب وگرځیده چې انسان یې ژر ښکار کړي.

" مترلينگ "

هغه چې دنیا ته رانغله

په ملیاردونو نطفې ضایع کیږي او په دې باب کې تاسې ډیر افراط کوئ.

ستاسو ښځې ډیرې لږې نطفې قبلوي چې هغه په انسانانو بدلېږي. هغه نطفې چې ضایع کیږي او څه ترینه نه جوړېږي ستاسو د خوابدۍ او خپګان موجب نه گرځي.

تاسو ته معلومه ده چې دغه په سلهاؤ زرو ملیاردونو نطفې چې په هره پیرۍ یا نیمه پیرۍ کې له دې جهان څې او هېڅ ترینه نه جوړېږي دانسانیت توان په کې شته او بالقوه انسانان ورته ویلی شو. مگر دوی ته هغه چانس نه پیدا کیږي چې مور غوندې انسانان شي. لکه چې مور ته هغه چانس په لاس نه راځي چې دمشرتي کره رانه جوړه شي او هغومره عمرو لرو.

آیادغه بالقوه انسانان د فکري او معنوي ژوند خاوندان وو او که نه؟ که نه وو نو څنګه ورته بالقوه انسانان ویلي شو؟

اوس چې دوی مړه شو او مور غوندې نشو آیا د دنیا په اوضاعو کښې څه تغیر راغی؟ ایا ددوی ځای تش پاته شو او هغه کار چې باید دوی سرته رسولی وای سرته ونه رسیده؟
 " مترلینک "

څنگه به یو؟

مور غواړو چې په هغه بل عالم کښې هم خپل ځان وپېژنو او پوه شو چې ته ((اسمیت)) یې اوزه ((موریس)) یم مگر دانه ده معلومه چې هلته به خپل کوم شخصیت غوره کوو؟
 آیاته به داغواړې چې دغه اوسنی شخصیت درسره وي که دزلمیتوب یا دکوچنیتوب ددورې شخصیت.
 مور ته دا هم نه ده معلومه چې زموږ دبدو کارونو سزابه زمور کوم شخصیت ویني؟ هغه به دغه موریس وي چې اوس له اتیا کالو نه اوبستی دی که هغه شل کلن موریس به وي چې بېل شخصیت یې درلود.
 په رښتیا چې مور تراوسه نه یو پوه شوي چې په څه صورت به د خدای حضورته وړاندې کیږو، سپین ږيري به یو که ځوانان اوکه ماشومان؟
 " مترلینک "

ستاسو فکر

ستاسې فکر چې هر څه وي تاسو هماغه یاست.
 هیڅ امکان نه لري چې څوک له خپل فکره لوی شي یا د خپل فکر له حدودو څخه تجاوز وکړي.
 " مترلینک "

که طبابت ترقي وکړي

ښايي چې یوه ورځ طبابت دومره ترقي وکړي چې طبیبان دسړی زړه، سړي او نور زاړه له کاره وتلي شيان بدل کړي او دسر په کوپړۍ کښې هم نورماغزه واچوي.
 هرکله چې زاړه ماغزه بدل شي نو طبعاً دغه حافظه هم نه پاته کیږي چې دتیر ژوند پوهه او معلومات، کینه اومینه یانور خاطرات په کښې ساتلي دي. چې دا حافظه لاړه شي هغه شخصیت هم درومي چې له دغې حافظې سره تینک تعلق لري.
 په دغه صورت کښې بیا څوک خپل ځان نشي پېژندلی او په دې نه پوهیږي چې زه څوک یم؟ یعنې دده او دیوه مړي ترمنځ به څه فرق نه وي مگر څیره او تنه به یې په کوڅو اوبازاروکښې حرکت کوي.
 دازیان چې دمغزو له بدلون څخه سړي ته رسیږي دمرگ او مړینې له زیانه کم نه دی. دغه جسد چې وروسته تردې دلته اوهلته ګرځي هغه پخوانۍ سړی نه دی بل څوک دی. هر تندر چې په ده پریوزي په هغه پخواني شخص پورې څه تعلق نه لري بلکه په یوه بل نا اشناسې پورې ربط پیدا کوي.
 " مترلینک "

څه غواړئ؟

که پاک خدای له تاسو نه پوښتنه وکړي چې څه غواړئ؟
 تاسو به په ځواب کښې څه وواياست؟
 آیا داسې ژوند به وغواړئ چې تل تر تله وي او هیڅ زړښت او هیڅ راز بدبختي هیڅ تغیر په کښې نه وی.

دغسې ژوند خوښه د هغه غټ کانيې حال ته ورته دی چې په مليونو کاله په يوه ځای پروت وي او هيڅ تغير او تحول په کښې نه راځي.

زه يقين لرم چې که تاسې د جاويداني عمر په حقيقت پوه شئ . هيڅکله به يې له خدايه ونه غواړئ. جاويداني سعادت هم د جاويداني عمر په شان دی په بل عبارت جاويداني بدبختي ده.

" مترلينگ "

پوه او ناپوه

دا چې پوه او نا پوه يو د بل په ژبه نه پوهيږي سبب يې دادی چې پوه په هغه شي بدليري چې دی پرې پوه شوی دی. دی هغه څه نا پوه ته نشي ويلي چې دده په زړه کښې ځای لري.

که تاسې يوه ورځ د جهان په اسرارو پوه شئ پخپله به هماغه اسرار شئ اوماته به د خپل زړه خبرې نشئ کولئ!

" مترلينگ "

ليونی

ماته وايي ته هم ليونی شوی يې لکه ځينې فيلسوفان چې په اخر عمر کښې ليونيان کيږي او چتيايت وايي.

ښايي چې زه ليونتوب قبول کړم ځکه چې تراوسه پورې لا د ليونتوب او هونبيارۍ ترمينځ عقلاني تفاوت نه دی موجود مگر تاسو چې هونبياران ياست فکر وکړئ چې څه وايئ؟

" مترلينگ "

مرگ

که مرگ په دنيا کښې نه وای هيچا به د ژوندانه درانه بارته غاړه نه وای ايښی همدغه دمرگ ويره دده چې مور ژوند کوو او د دغه ډار په وجه تر زړښته پورې د ژوندانه پيټۍ په اوږو رو.

" مترلينگ "

روح

که له مانه پوښتنه وکړئ چې روح څه شی دی؟

زه تاسو ته څه ځواب نشم ويلي. مگر له تاسونه به پوښتنه وکړم چې جسم څه شی دی؟ هر کله که مور جسم يا ماده وپيژنو دروح په پيژندلو به هم بريالي شو مگر اوس چې يو هم نه پيژنو بايد په دې باندي ځان خوشحاله کړو چې روح د جسم حرکت دی او جسم دروح شکل اوصورت دی.

" مترلينگ "

افلاطون

که د يونان افلاطون څه د پاسه دوه زره کاله پس مور ته راشي مور به کومه موضوع ده ته وړاندي کړو چې دده د توجه وړوي او دی څه قدر ته حيران کړي؟

په اخلاقي ، اجتماعي اوسياسي لحاظ که مور مريتوب لغوه کړی دی خو څو ډوله بل راز غلامي پيداشويده چې هغه ځای يې ډک کړيدی مور کوم نوی شی نه لرو چې هغه ته يې وړاندي کړو.

زموږ سياسي ، اجتماعي او اخلاقي دروغ د هغه لپاره کوم نوی مضمون نه دی او اوسنی سلوک هغه ته څه نویتوب نه لري.

په فزیک، شیمی، ژوند پیژندنه، طبات او جراحی کښې چې څه کشفیات شوي دي په اول کښې به دی په تعجب کښې واچوي مگر ددې لامله چې هغه ډیر موشکاف او ځیر کیدونکی دی ډیر ژر به پوه شي چې زموږ کشفیاتو دروح لپاره کومه نوې غذانه ده پیدا کړی او د اسرارو له مخې پرده نه ده پورته شوې.

څه شی چې د هغه پوره توجه ځان ته راگرځولی شي هغه یې سیمه موجوده دي چې په یوه شیبه کښې هر ځای ته غیر رسوي، ممکنه ده چې دغه شی د ده ارتباط له هغو اسرارو سره پیدا کړي چې په مبهم ډول یې پخپلو کتابونو کښې ورته اشاره کړیده.

په هر حال کوم د توجه وړشی چې په دوه زره کالو کښې موږ کشف کړیدی همدغه دی چې د علت په ادراک یې لانه یو موفق شوي او دانه ده معلومه چې دوه زره کاله وروسته به د توجه وړ څه شی کشف کړو.

" مترلینک "

زمونږ پوهه

موږ د فولادو په یوه تړلې خونه کښې ژوند کوو چې دوه وړوکي سوري لري او بس. له یوه سوري نه لږ غونډې رڼا راځي او له بل نه لږ غونډې او از راننوزي. موږ له همدغو دوو سوريو څخه د جهان او ضاع معلوموو او همدغه وجه ده چې بې له رڼا او بې له غږه په نور څه نه پوهیږو.

" مترلینک "

بدې خبرې

بدې او ناوړه خبرې چې زبان او ضرر لري ډیرې ژر خپرېږي بڼې او حسا یې خبرې چې فایده په کښې وي ژر نه خپرېږي. هو! بدې او ناکاره خبرې لکه تلونکې او خپرونکې ناروغي له یوه نه بل اوله بل نه بل ته ځي. بڼې خبرې لکه صحت او روغتیا له یوه نه بل ته نه درومي.

" مترلینک "

انساني سلوک

انسان باید هغه مینه چې له نورو سره یې کوي له ډیر لوړ ځایه واخلي او په ډیر لوړ همت له نورو سره وچلېږي. ترڅو چې ممکنه ده چې خلکو ته د عشق په نظرو کوري نه بڼایي چې د خپل رحم او شفقت سیوری په چا باندې وغورځوي. ترڅو چې د عدالت له مخې چاته څه ورکولی شي نه بڼایي چې د احسان له مخې چاته څه وبخښي. ترڅو چې د چا احترام کولی شي نه بڼایي چې د هغه دلجو بې او دلداري وکړي.

" مترلینک "

انساني کمال

هغه لوی کمال چې د تحول او تکامل په لاره کښې د ژوندیو شیانو په برخه رسیدلی دی قلبی عواطف دي چې په انسان کښې لیده شي. که څوک غواړي چې له حیواناتو نه لري وي باید دغه عواطف چې رحم، مروت، کرم، شجاعت او نوعه پرستي ده په ځان کښې وروزي.

" داروین "

د فکر روزنه

څه شی دی چې په بشر کې ژور فکرونه روزي؟
علم او پوهه نه ده، کارنه دی، دعواطفو او احساساتو هیجان هم نه دی یوازې رنځ او مشقت دی چې دانسان په فکر کېږي
ژوروالی پیدا کوي او ښایي چې د همدې له امله په دنیا کې غمونه او رنځونه ډیر شوي وي.
"هیز"

ښکلیتوب

کله چې ښکلیتوب د دعوی لپاره راولاړ شي دهر ناطق ژبه کلي کيږي.
"شکسپیر"

ښایست

ښایست هغه میلمه دی چې په هر کور کې قدر او عزت لري.
"کوټه"

سیاست مدار

که یو سیاستمدار جنایت وکړي ښایي چې عفوه شي مگر که د خبط مرتکب شي نو دعفوي ورنه دی.
"بیسمارک"

غولول

ټول تریوه وخته غولېږي ځینې د همیشه لپاره هم غولولی شي مگر ټول د همیشه لپاره نه غولېږي.
"ابراهام لینکلن"

فکر په شعر کې

فکر باید په شعر کې داسې پټ وي لکه غذایی خاصیت چې په میوه کې پټ دی. میوه هم غذا ده مگر لذیذه چې د خورلو په وخت کې بې له لذته د بل شي احساس نه کوو. خو بدن ترینه غذایی ماده اخلي او دغه غیر محسوسه غذا په لذت کې پټه ده
"پل والري"

بدبختي او شعر

دبدې ورځې خاوندان د مصیبت اوناکامې په وخت کې شعرته مخه کوي او څه چې دوی له رنځ او غم نه زده کړي وي په اشعارو کې یې نوروته وړاندې کوي.
"شلی"

عشق او سعادت

هغه څوک ډیر نیکبخت دی چې خدای ورته داسې زړه ورکړی دی چې د عشق او سوزو گداز لایق دی. چا چې د عالم او ضاع او د انسان زړه د عشق په دوه مخیزه هنداره کښې نه دی لیدلی هغه هېڅ حقیقت نه دی لیدلی او په هېڅ نه دی پوه شوی.
" هوکو "

پوهه او عشق

پوهه د عقل په غیر کښې پرورش نه مومي بلکه د عشق په لمن کښې وده کوي د پوهې نیالکې باید د عشق په گلدان کښې وکرل شي او د احساساتو په او بویاری شي.
" مترلینک "

ښوونځی

د علم او پوهې هر ښوونځی چې پرانیستل کېږي د زندان دروازه تړل کېږي.
" هوکو "

د فکر پانگه

د فکر او پوهې ټوله پانگه باید یوه روحي او اخلاقي عظمت ته تسلیم شي.
" مترلینک "

معرفت

معرفت هغه شی دی چې وروسته د هر څه له لوستلو او د هر څه له هیږولو نه په دماغ کښې پاته کېږي.
" ادوارد هریو "

علم او علما

علم له خطا څخه خلاص دی مگر علما تل په خطا کښې وي.
" انا تول فرانس "

ځان ښودل

یا ځان هغسې وښیې چې یې یا هغه شان اوسه چې ځان ښیې!
(بایزید بسطامي)

دنبه کار علت

که زموږ د ښوکارونو علت اوسبب څرگندشي ډيرکسان به پخپلو ښوکارو نو څر اوخجل شي.
«ريواردل»

تاج او قلم

تر څو چه دادب قلم زما په لاس کښي دی هيڅکله به ونه وایم چې ولې مې شاهي تاج په سر باندې نشته.
"ولتر"

مطبوعات او تاريخ

مطبوعات د اوسني تاريخ اساس او بنياد دی. مور بايد خپل تاريخ مشوش نه کړو. څوک چې دمطبوعاتو ازادي محدودوي
دوطن اوملت تاريخ ته زيان رسوي.
"پوانکاره"

حکومت او روزنامه

که له مانه پوښتنه وکړئ چې په وطن کښي بي روزنامې حکومت وي که بي حکومته روزنامه؟ زه به هر کوره دوهمه خبره غوره
کړم
"جفرسن"

د حان سعادت

که يوازې خپل سعادت وغواړو څه کرانه خبره نه ده مگر مور غواړو چې له نورو نه زيات مسعود شو او دا کار ډير مشکل دی ځکه
چې نور هغو مړه مسعود نه دي لکه چې مور يې تصور کوو.
"نتسکوی"

حان مسعود گڼل

يوازې دا کافي نه دی چې د سعادت خاوندان شو بلکه په دې پوهيدل په کار دی چې مور د سعادت خاوندان يو.
"مترلينگ"

اجبار او اختیار

خومره چې دوجود مرتبه او درجه لورپرې هغومره اجبار کمپرې او اختیار زیاتپرې. همدغه سبب دی چې دکانې مجبوریت له بوتې اونیا لگی. نه زیات دی او حیوانات له نباتاتو نه هم زیات اختیار لري. انسان بیاله حیوان څخه هم پورته دی او ډیر اختیار لري.
"بوترو"

عقل اوزره

عقل دزره په خوبه کارکوي او زره ته گوري. هغه څه چې زره یې نه غواړی عقل په کبې لاره نشي پیدا کولای. یعنی زره په سر باندې حکومت کوي او سر په زره حاکمیت نه لري.
" شوپنهاور "

کینه او مینه

کینه اومینه د نفسي احوالو او کیفیاتو له اختلافه پیدا کیږي او په عقل پورې څه اړه نه لري.
" شوپنهاور "

احتمالي مصیبت

هرڅه پخوا له وخته په نظر کبې نیول او لري کتل ښه کار دی مگر دساورځې په احتمالي مصیبت نن غمجن کیدل ښه کار نه دی. له دینه چې په هوا کبې ځانته زندان جوړوو ولې یوبه قصر نه جوړوو.

لیاقت لرل

لیاقت لرل او کوم ځای ته نه رسیدل له بې لیاقته رسیدلو نه ښه وي.

شهامت

که بتان مات کړې کوم سترکار دې نه دی کړی.
حقیقي شهامت دادی چې پخپل ځان کبې دبت پرستی خوی ورک کړې.
(نیچې)

لوی خلک

لوی خلک لکه سیندونه خپل هدف ته بې لارې درومي او ددوی شهامت همدغه دی چې له گرانو او پرپیچه لارو څخه نه ډارپرې.
" نیچې "

اجتماع

په اجتماع کېښې دا خل شه! حُکے چې په جمعیت کېښې سړی صیقل کېږي او ټینګېږي.
یوازیتوب سړی ملایم کوي او فاسدوی یې.
" نیچي "

د جنگ اساس

دغلیم غولول د جنگ اساس دی حُکے زما هغه پټه زغرہ چې ما اغوستې ده دکیدر پوټکی دی.
" نیچي "

نجیبه غریزه

هغه غریزه چې له ټولو غرایزو نه نجیبه ده نجابت یې په ډیر احتیاط زیاتوه یعنی په هر کیلو محبت چې له نورو سره یې لري
یوګرام نفرت له حُان سره زیات کړه.
" نیچي "

شهرت او شرافت

که په افتخار او شهرت پسې ګرځې نو زما پند مه هیروه! هغه دا چې له شرافت نه لاس واخله!
" نیچه "

هدیه قبول

زه د هغه چاله خوشبختی نه خبر نه یم چې دخلکو له لاسه هدیه قبولي. حُکے چې له ماسره داعقیده موجوده ده چې له هدیې
قبولونه غلابنه ده.
" نیچه "

هیرو

هرڅه هیر کړه هر څه هیر کړه هیرو ل ډیر لوی هنر دی!
هغه دروند بار چې له تاسره دی له حُانه وغورځوه.
که غواړې چې والوزې که ارزولرې چې له لوړو او هسکو څوکو سره آشنا شې درانه اوسنګین شیان سیندته وغورځوه.
دغه دی سیند هله ژر شه خپل حُان سیند ته وغورځوه د هیرو لوی هنر دی.
" نیچه "

حُان غوښتنه

خود خواهي او حُان غوښتنه په مطلق ډول له ژوند سره موافقت نه کوي.
یوازې حُان غوښتل په حقیقت کېښې حُان محدود کول او له حُان نه څه کمول دي.
که جود او فیض نه وي ژوند نشته.

په حقيقت كښې بشپړه او كامله خود خواهي په پوره غير خواهي كښې پټه ده او اخلاق هيڅكله انفرادي كيدلې نشي.
"ژان ماري كويو"

مكررات

په دغو گڼو ليكنو كښې چې علم او پوهه ډيره زياته ښيي څه وينئ؟
سترگې وغړوئ اوبه وگورئ چې غير له مكرراتونه نور څه وينئ؟
ايا دا ټولې خبرې چې په يوقسم موضوعاتو كښې اورئ بې دسبك او انشا له تنوع او بې دشاوهدو او مثالونو له رنگينۍ يا د چاپ له ښكليتوبه نور څه لري؟
ددې خبرو حقيقي تاثير، عمق او ارزښت همدغه دی چې په راز راز پيرايو كښې بيا بيا ويل كيري او له يوې مخه په بل مخ اوري.
نو په دغه ظاهري ثروت كښې فقر او لوړه پټه ده او په دغه روژه كښې دمرښت احساس كيري.
" بيكن "

نيكي

په سترگو كښې دليدلو قوه يوازې نه ده كافي.
كه زموږ سترگې بيا هم وي او په اشياو كښې رنگونه هم موجود وي بيا هم رڼا ته محتاج يو او په تورتم كښې څه نشو ليدلې.
همدغه رڼا ده چې دليدلو قوه له اشياوو سره مربوطوي او ددې باعث گرځي چې موږ څه ووښو.
لمر پخپله دليدو قوه نه ده دليدو وسيله ده دهمدغې وسيلې له برکته موږ د بينايي احساس کوو.
ته په دې پوه شه! چې لمر د نيكي ثمره ده او نيكي سره شباهت لري. هماغه نسبت چې په ليدلي جهان کې يې دينا يې قوت له ليدلو شيانوسره لري د ادراك په جهان کې يې د فهم قوه هم له هغو شيانو سره لري چې دپوهيدلو وړ دي.
څنگه چې په تياره کې څه نه ليدل كيري او سترگې رڼا ته اړې دي روح هم هغه څه نه وينې چې دحقيقت رڼا پرې نه وي پرېوتې.
څه شی چې د معرفت ورشيان په حقيقت پورې مربوطوي او روح ته دپوهيدو استعداد ورکوي دنيكي تصور دی چې دعلم قوه له لمر سره مشابه وگڼي مگر که لمر يې گڼي نولويه اشتباه کوي. همدارنگه د ادراك په عالم کې انسان حق لري چې علم او حقيقت دنيكي نظير وگڼي. مگر که عين نيكي يې گڼي دا هم اشتباه ده ځکه چې دنيكي مقام له دینه ډير پورته دی.
لمر ليدل شوو شيانو ته يوازې دليدل کيدو قابليت نه بخښي بلکه په پيداښت او نشو و نما کې يې هم تاثير لري او غذا ورکوي.
همدغه شان دپوهيدلو ورشيان له نيكي نه يوازې همدغه استفاده نه کوي چې د پوهيدلو وړ وگرځي بلکه په ماهيت او پيداښت کې يې هم د خل لري.
" افلاطون "

د طبيعت قوانين

د طبيعت قوانين واجب او ضروري نه دي. د جهان اصل او اساس تغير او حرکت دی هرکله چې دغه تغير مکرر شي نوعادت وگرځي او دقانون نوم پيدا کړي.
ديوه خور او به په اول كښې يوه معينه مجرانلري او د خپل جريان په وسيله ځانته لاره اومجر ايجادکوي وروسته بيا دغه مجرا داوبو دسير او حرکت قاعده اوقانون بلل کيږي. ډيرامکان لري چې دغه مجرا بدله شي او يوه بله مجرا ورته پيداشي. په همدغه لحاظ د طبيعت چارې ديوه معين اوضروري قانون تابع نشو گنلې.
" بونرو "

انسانی تکلیف

ښه نیت او نیکه اراده د خیر اونیکۍ مبدا ده.

نیکه اراده اوبښه نیت دادی چې انسان خپل تکلیف وپیژني او پیروي یې وکړي.

تکلیف باید خاص دتکلیف لپاره په های کړشي یعنی دکتې اوزیان لحاظ په کښې نه وي.

تکلیف هغه عمل دی چې د یوې کلي قاعدې متابعت لپاره وي او محض د قانون په احترام اجرا شي.

هغه څوک چې یوکار دقانون لپاره کوي او هغه چې کار یې له قانون سره موافق وي یو راز نه دي.

د دوهم سړي عمل ته مشروع ویلی شو مگر خیر او اخلاقي عمل ورته نشوویلی. ددې لپاره چې دیوه سړي کار اخلاقي ارزښت

پیدا کړي یوازې دا کافي نه ده چې عمل یې له تکلیف سره موافق وي بلکه دا لازمه ده چې دتکلیف لپاره وي.

ډیرامکان لري چې یوکارښه وي مگر اخلاقي نه وي لکه دیوه سوداگر صداقت او راستي چې دتجارتی منفعت او اعتبار پخولو لپاره

وي نه د تکلیف لپاره.

د ځان سانته له تکلیف سره موافق کاردی مگر ددې لامله چې طبیعت ورته میلان لري اخلاقي عمل ورته نشوویلی.

هغه څوک چې ډیر زړه سواندی وي او د رقت په وجه له چاسره احسان کوي ښه کوي مگر اخلاقي عمل نه اجراکوي که همدغه

سړی له خلقو نه جفا و ویني زړه به یې سخت شي او له احسانه به لاس واخلي. مگر که څوک له خلکونه جفا گانې ویني او دتکلیف

په های کولو لپاره احسان کوي هغه یواخلاقي عمل اجراکوي.

"کانت"

ژوند

ژوند زما په نظر کښې غوښتل دي او هره غوښتنه له یوه احتیاج یا محرومیت څخه پیدا کړي یعنی له غم او درد څخه.

که دیوه سړي هره آرزو په اسانه اوسمدلاسه حاصله شي کسالت ورته پیدا کړي چې له رنج او غم نه لوی مصیبت دی.

دانسان ژوند همیشه دغم او کسالت ترمینځ واقع دی.

سړی چې هرڅومره له غم څخه لرې شي هغومره کسالت ته نژدې شي. په هره اندازه چې مور له کسالت نه ځان وساتو په هماغه

اندازه له غم سره قرابت پیدا کوو.

دا دوه آفتونه یو دبل ضد دي که انسان له یوه څخه خلاص شي د بل په منکولو کښې لوړي.

څنگه چې غم او رنج له احتیاج او محرومیت څخه پیدا کړي کسالت له راحت او رفاهیت څخه پیدا کړي.

هر چیرته خواران او غریبان له احتیاج او محرومیت سره په جگړه اخته دي او بډایان له کسالت سره په مجادله کښې دي.

همدغه کسالت دی چې دعیش او راحت خاوندان یې په ښکار او قمار په افيونو اونورو نشو مشغول کړي او مجبور کړي دي یایې

ددوی مخه تزییناتو او تجمل ته ګرځولي ده.

دانسان استعداد اوقوت دا غواړي چې احتیاج او محرومیت لرې کړي او د ژوند په جگړه کښې په کارولو پوري. نوکله چې احتیاج

اومحرومیت له مینځه لاړ شي او په دغه مبارزه کښې معطلي راشي دغه عاطل قوت پخپله یو موند پیتی شي او انسان مجبور

کاندي چې بیهوده یې صرف کړي او له کسالت څخه ځان وژغوري.

«کرلوس» د بډایانو بدبختي داسې بیانوی:

«یو د دې لپاره چې له کسالت نه وتښتي خپله ښایسته مانی پریردي او په تفریح پسې یوه خوا او بله خوا منډې وهي. بل په ډیره

بیره له خپلې ښځې او اولادونو څخه چیرته لرې درومي مگر مقصد ته نه رسیري او بیرته له هماغه دښمن یعنی کسالت سره

بیا کورته راځي او چاره ترینه ورکه وي».

" شوپنهاور "

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی، څوک چې هیمشه د بل د ملامتی خاطر له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

حکمت اوسعادت

ارسطو وایي: حکیم او عاقل هغه څوک دی چې خپل غمونه او دردونه لږ کړي نه دا چې په ډیرو لذتونو پسې هڅه وکړي. زه هم د حکمت ډیره ټینګه اوقوي پایه همدغه ګڼم چې سړی له غمونو او دردونو څخه وتښتي نه دا چې په لذت پسې منډه واخلي.

یعني سعادت په هغه ګریز (تېښته) کېږي دی نه په دغه شتاب (هڅه) کېږي. هغه کسان ډیر غولیدلي دي چې ارزو ګانوته رسیدل سعادت ګڼي ځکه چې له ارزو ګانو سره وداع کول اوبې نیازی ته رسیدل سعادت دی. هر څومره چې د خواهشاتو تله سپکه وي انسان هماغو مره سعادت ته نژدی وي. که حقیقت ته وګورو یوروغ او جوړ فقیر له یوه رنځور غاړي بډایي څخه ډیر نیکبخته دی.

سقراط وایي: ډیر کسان دي چې نه جواهر لري نه سره اوسپین نه یې ډیر ښه لباس په غاړه کېږي شته نه په لوړو مانیو اوبڼو قصرونو کېږي استوګنه لري مګر سره له دې له بډایانو نه خوشحاله ژوند کوي.

شکسپیر وایي: ځینې کسان لکه توتیان داسې دي چې د خدا یوه وره منظره وویښي خوله یې له خدا نه نه راټولېږي. ځینې نور داسې غمجن دي چې هیڅ راز مسخرې او د خدا ننداری یې نشي خندولی. دا زموږ خپل خوی او طبیعت دی چې زموږ د ژوند اوسعادت اساس ګڼل کېږي. موږ باید د سعادت نومنه په ځان کېږي ولټوو او په دې پوه شو چې دهرچا نیکبختي پخپله په ده پورې مربوطه ده. په ځان باندي اټکا او نورو ته نه متوسل کیده، له ډیرو قیدونو او احتیاجاتو څخه ځان خلاصول او خپله ازادي زیاتول سعادت دي.

هغه څوک چې په باطن کېږي غني دی له خارجي جهان څخه یوه منفي هدیه غواړي او بس چې هغه فراغت دی. د هغه مهمه ارزو داده چې له خلقونه لرې او په څنګ وي چې په دغه وسیله له ځانه استفاده وکړي شي. لوی خلک له هر څه نه فراغت خوښوي او خپلې ازادۍ ته ډیره توجه لري یعني همدغه سعادت کېږي.

ارسطو وایي: سعادت په فراغت او ازادۍ کېږي دی.

سقراط هم ازادۍ او فراغت ستر نعمت ګڼلی دی.

څومره چې د یوه سړي فکري او عقلي پانګه زیاتېږي هغومره یې تعلق له دنیا نه او د دنیا له خلکو څخه کمېږي. هغه بیا خپل سعادت د دنیا په نعمتونو کېږي نه لټوي بلکه له معنوي لذتونو څخه خوند اخلي او حقيقي سعادت ته رسېږي. " شوپنهاو "

انشا

د هر لیکونکي انشا د هغه د فکر آینه ده.

که غواړئ چې د یوه لیکونکي حقيقي ارزښت ځانته معلوم کړئ دینته مه ګورئ چې ده څه موضوع کېږي فکر کړی دی یا دده د فکر محصول څه شی دی.

دیوه مؤلف اولیکونکي دمقام پیژندلو لپاره همدغه کافي ده چې موږ پوه شو چې ده څه راز فکر کړی دی او د فکر کولو طریقي څنګه دی؟

د هر ليکونکي انشاء لکه خميره داسې ده چې مختلف شکلونه او صورتونه قبلوي مگر د صورتونه که هر څومره مختلف وي بيا هم خميره يوه ده.

" شوپنهاور "

مطالعه او تفکر

څنگه چې ډيره زياته مطالعه فکر وسعت او ودې ته نه پرېږدي ډير ليکل او ډير لوستل هم د حقايقو د معرفت مخه نسي. د دنيا ډيره لويه کتابخانه چې بې نظمه او بې ترتيبه وي هغه ارزښت نه لري چې يوه کوچنۍ منظمه کتابخانه يې لري. همدغه راز ډيره زياته پوهه چې په ذهن او دماغ کېښې ښه هضم شوې نه وي له هغو لږو معلوماتو نه لږ قيمت لري چې په جزئياتو کېښې يې ډير غور او دقت نه وي شوی.

په حقايقو باندې سړی هغه وخت پوهيدلی شي چې دعلبت په قانون پوه شي او په جزئياتو کېښې مطالعه ولري. څنگه چې انسان مطالعې ته ضرورت لري تفکر ته يې هم لري. مطالعه او تفکر د انسان په ذهن کېښې دوه متضاد تاثيرونه لري چې که يوزيات شي هغه بل کميږي.

مطالعه دسړي ذهن د هغو افکارو او عقايدو له تاثير لاندې راولي چې ممکنه ده دانسان له ذاتي احتياجاتو سره مخالفت ولري. آزاد تفکر يعنی د هغه طبعي سير او حرکت تعقيب چې محيط او ضروري مسايل يې دانسان په ذهن کېښې پيدا کوي د مطالعې په شان څه خاص شی په ذهن کېښې موجود نه وي بلکه د فکر کولو تومنه ذهن ته سپاري. همدغه سبب دی چې ډيره زياته مطالعه د شخصي فکر د پرورش مخه نيسي اوسړی څه قدر سطحي اوناپوهه کوي.

علما او پوهان هماغه کسان دي چې ډير کتابونه يې لوستي دي مگر نوابغ او د فکر خاوندان چې دانساني مدنيت لارښودونکي دي او د بشريت قافله دترقی خواته بيابې هغه کسان دي چې د جهان په کتاب کېښې يې غور کېږدی او دنورو په خبرو کېښې يې خپل فکر نه دی بايللی.

" شوپنهاور "

خوی او خصلت

دانسان خوی هيڅکله تغيير نه کوي. هو سړی په زلميتوب او زړښت کېښې هماغه دی چې په کوچنيتوب کېښې و. دده ډير لوی هنردادی چې کله کله فرېبنده (غولوونکی) صورت اختياروي او دافسون نقاب پخپل مخ غوروي. که غواړی چې دغه حقيقت دتجربې له مخې ځانته معلوم کړی نو د هغه اشنا اوملکري په حرکاتو او رفتار کېښې ښه دقت وکړی چې ډير کلونه ترينه بيل شوي ياست وروسته له دغه غور او دقت څخه به داو منی چې دده خوی او خصلت هيڅ تغيير نه دی کړی او هماغه شی دی چې دمخه و.

ځينی کسان په ظاهره انکار کوي او دا خبره نه مني مگر په باطن کېښې پوره باور لري چې دانسان خوی او خصلت تغيير نه قبلوي. همدغه سبب دی چې څوک له چانه څه ټکي برکي وويني په هغه باندې بيا اعتماد نه کوي. که څوک د چاپه نظر يو ځل ښه ورغی دهغه په باب هم خپله نظريه نه بدلوي.

دانسان خوی او خصلت فطري شی دی او همدغه يې دلوروالي معياردی. که څوک د فطرت په لحاظ لوی نه وي نو واړه اشخاص په مصنوعي وسايلو نه لويږي.

" شوپنهاور "

دوستانه مناسبت

سړی د ځوانۍ په وخت کېښې دافکر کوي چې دانسانانو مناسبات په يوه ښه اساس او په حقيقي اصولو ولاړدی مگر کله چې دژوندانه يو څه مراحل طی کړي نو بيا پوه شي چې بشري مناسبات يې له شخصي گټې په بل شي نه دي ولاړ.

هر څوک چې ډیر مال لري او د لوړ مقام خاوند دی هغه په خلکو کېښې محبوب او محترم دی. هغه بل چې د ښه نیت او ښو احساساتو خاوند دی مگر په دوستۍ کېښې یې څه گټه نشته څوک ورسره مینه نه لري. هغه دوستي او هغه مینه چې شخصي گټه او پټ مقاصد په کېښې نه وي دلته ډیره لږه ده او له لږو خلکو سره ده. "شوپنهور"

بدي او ضرر

څومره چې لوړ او عالي مبادي په یوه بد سړي کېښې فاسد شویدی په ځناورو کېښې هغومره نه دي فاسد. بدي په هغه شي کېښې لږه ده چې د ابتکار مبداء په کېښې نشته ځکه چې د ابتکار مبداء ده. بدي زیاتوي او ضرر یې ډیروي. دیوه ظالم انسان ضرر زر ځله دیوه مضر حیوان له ضرر نه زیات دی لکه چې دیوه جماد ضرر له حیوان نه لږ دی او ظالم له ظلم نه ډیرېږدی. "ارسطو"

لویه اشتباه

څوک چې دا فکر کوي چې پوهه او فضیلت د سړي قیمت او مقام په جامعه کېښې لوړوي ډیره لویه اشتباه کوي ځکه چې دغه شی بالعکس کېښې او د ښموني پیدا کوي نه مینه او محبت. د علم او فضل اظهار بل شی نه دی د نورو د نادانۍ تائیدی. ځنګه چې ثروت او مقام د سړي قیمت په جامعه کېښې لوړوي علم او عقل د نورو د کېښې او نفرت موجب گرځي. پوهان او هونبیاران د خلکو مینه او محبت نشي جلبولي بلکه بدبیني او تمسخر ځانته جلبوي. "شوپنهور"

افتخار

هغه افتخار چې لکه د څپړۍ ونه په ډیروخت کېښې وده کوي او غټیږي دوام او پایښت یې هم ډیروي. هغه بل افتخار چې لکه د پسرلي بوټۍ ژر پیداکیږي او ژر لوټیږي له یوه فصل نه زیات دوام نه لري او ډیر ژر له مینځه ځي. د هنر خاوند چې له ابدیت نه هر څومره زیاته استفاده وکړي یعنی په ټول انسانیت پورې تعلق ولري هماغومره له خپل عصر څخه پردي وي. دا ځکه چې د هغه اثر د هغه په عصر پورې اختصاص نه لري بلکه د بشر د تاریخ یو جزوي د همدې لامله معاصرین ورته ښه نه گوري بلکه بالعکس په هغو کتابونو پسې هڅه کوي چې ورځني مسایل په کېښې وي. "شوپنهور"

غضب او شهوت

هغه بې اعتدالي چې په غضب کېښې وي له هغې بې اعتدالیۍ نه ښه ده چې په شهوت کېښې وي. یعنی د غضبي قوې افراط د شهواني قوې له افراط څخه ښه دی. قهر او غضب د عقل غږ پوره نشي اوریدلی او داسې مثال لري لکه چې یو نوکر د خپل بادار امر لږ غوندې واورې او د تعمیل لپاره منډه واخلي یعنی امر ته تراخه غور کېښیږدي او په کار پسې وځغلي مگر شهوت د عقل یا حس په یوه اشاره د خوند اولدت په لورې هڅه کوي او امر ته هیڅ نه گوري. د غضب خاوند مکار نه دی او غضب هم مکر جن نه دی.

مکرله شهوت سره ترلی دی او شهوت کاردی.

همدغه سبب دی چې دغضب په ډیروالي کېنې دومره رسوایي نشته لکه چې د شهوت په ډیروالي کېنې شته.
" ارسطو "

دوستي

دوستي یوازې یو ضروري امر نه دی بلکه یوه ډیره شریفه او آبرو منده عاطفه هم ده.

ځینې وایي چې دوستي یو ډول مشابهت دی او هماغه اشخاص یو ډول دوستان وې چې یوله بله مشابهت لري د همدې لامله بازله بازسره او کوتره له کوترې سره الوزي.

ځینې نور په دې عقیده دي چې که دوه تنه یوکار او یوه پیشه لري نو هغه هیڅکله نشي دوستان کېدلی.

څوک چې د فطرت په قوانینو استناد کوي لکه (اوریبیدس) هغه وایي:

د و چې ځمکې باران خوښ دی او باراني وریځې داغواړی چې په ځمکه باران واوروي.

هرا کلیتس په دې فکر دی چې ضدیت د نزدې کیدو مو جب دی او ډیرښه موافقتونه له مخالفتونو څخه پیدایي.

دا خبرې به پرېږدو او دا به ووايو چې د دوستۍ موضوع څه شی دی؟

خیر که لذت که منفعت؟

هغه کسان حقیقي دوستان نه دي چې د منفعت لپاره دوستي کوي او په ګټه مین دي. د دوی دوستي به تر هماغه وخته وي چې له بله ګټه کوي او د ګټې امید موجود وي.

دچا دوستي چې په لذت بناده او په خوند پسې ګرځي هغه هم له حقیقي دوستۍ نه خبر نه دی د هغه دوستي هم بې بنیاده ده ځکه چې لذت هم لکه منفعت بې ثباته دی او ژر ژر بد لیږي.

په دې دواړو دوستیو کېنې دوست بالذات مقصود نه دی بلکه لذت یا منفعت اصلي مقصد دی.

پوره او حقیقي دوستي هغه ده چې دښو خلکو تر مینځ پیدا کيږي او په ښه والي بناده.

هغه خلک چې د خیر خاوندان دي او د بل خیر غواړي مینه یې یو له بله ذاتي او حقیقي ده.

دا دوستي په خیر او فضیلت بناده او پایه یې ډیره ټینګه ده.

دوست هغه دی چې د دوست خیر غواړي او خیر وررسوي.

په دوستۍ کېنې دا شرط دی چې یو له بله له عواطفو ډک احساسات ولري او دا احساسات او عواطف دواړو خواو ته معلوم وي.

په دوستۍ کېنې امیزش او الفت ناسته ولاړه ضروري ده.

دوستۍ د مساوات په اساس ټینګيږي چې هر یو د بل حق ادا کړي او هریو د بل محب وي.

ډیر خلک داغواړي چې د نورو محبوب شي او پخپله د هیچا محب نه وي په همدغه وجه خپل متملقین په ځان راغونډوي مګر دوستان نشي پیدا کولی.

متملق هماغه دی چې خپل ځان ټیټ ګڼي یا لږ تر لږه خپل دوست ته دانبيي چې زه په تادومره نه يم ګران لکه چې ته پرماګران یې ځکه دغسې کسانو ته دوستان نشوویلی.

دوستۍ هغه مینه ده چې له دوست څخه بیرته انعکاس کوي او له یوې خوا نه وي همدغه سبب دی چې دانسان مینه له سرو او سپینو سره یا له ښو جامو او ښو خوراګونو سره دوستي نه ده ځکه چې له یوې خوا ده او بیرته انعکاس نه کوي.

په دوستۍ کېنې مقابله بالمثل په کار ده او بې مساواته دوستي دوستي نه ده. مینه له یوې خوا پیدا کیدای شي مګر دوستي له یوه طرفه هیڅکله نه وي. دوستۍ که د لذت یا منفعت په اثر وې کیدای شي چې بد خلک له بدو خلکو سره یا ښه اشخاص له بدو

کسانو سره دوستان شي مګر که خیر او فضیلت د دوستۍ اساس وي نو دښو او بدو تر مینځ دوستي نه پیدا کيږي.

حقیقي دوستي هماغه ده چې د نیکانو او ښو خلکو په پاکو زړونو کېنې ځای لري او په خیر او فضیلت بناده.

" ارسطو "

بنکلا

بنکلا یوه منطقي قضیه ده چې صغری یې سترگې دي او کبری یې زړه دی نتیجه یې عشق دی.
"سقراط"

وحشي او مدني انسان

عمومي نظریه داده چې وحشي انسان په هیڅ ډول اخلاقي اصولو پابندي نه لري بلکه هروخت د خپلو غرایزو تابع وي او هر کله د خپل میل او خواهش رضا غواړي.

انسان پیژندونکي پوهان دا نظریه نه مني او وايي.

وحشي هغه دی چې د ادابو او رسومو ډیر پابندوي او په ناسته ولاړه تگ او راتگ بلکه په هراقدام او هغه خبره کبې د خاصو اصولو او مقرراتو پیروي کوي، یعنې وحشي انسان هغه مری دی چې پخپل رفتار او کردار کبې د یوې طایفې د عاداتو د لاس آله وي او متمدن انسان دغه راز نه دی.

"جان دیویی"

«پای»

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**